

Samuli Paulaharjun Säätiö
20 vuotta

Samuli Paulaharjun Säätiön juhlavuosikirja 2019

Esipuhe

Rintakylä ja Larvamaita on kirja, jonka jokainen kurikkalainen on varmaankin lukenut. Ellei ole, niin kiireesti kirjakauppaan tai kirjastoon. Kirjastahan on julkaistu myös mainio, **Osmo Rinta-Tassin** lukema äänikirja, jonka Suomalaisen kirjallisuuden seura (SKS) julkaisi Samuli Paulaharjun säätiön aloitteesta.

Miksi tämä Kurikan vanhaa elämää kuvaava kirja pitäisi lukea ja miksi sen kirjoittajan, **Samuli Paulaharjun**, elämäntyöhön kannattaa tutustua? Miksi juuri nyt, kun sosiaalinen media on vähintään joka toisen kämmenen jatkeena ja internet tuo reaaliajassa informaation koko maailmasta?

Ehkäpä juuri siksi. Yksi tietoverkkojen rajattoman maailman avainkäsitteitä on *kotisivu*, sellainen on myös Samuli Paulaharjun säätiöllä. Kotisivu on meidän lähtösatamamme, kun surffailemme tietoverkkojen maailmassa. Se on kotiinpaluumme paikka, se on tunnistautumisesemme asemapaikka. Kotisivu tässä merkityksessä rakentaa meidän identiteettimme, sen mitä omaksumme kasvaessamme, antaessamme asioille merkitykset ja omaksuessamme yhteisömmme arvot.

Identiteetti tulee sitä tärkeämmäksi, mitä enemmän joudumme purjehtimaan muutosten myrskyissä, mitä suuremmat

arvomurrokset meitä koettelevat. Kaikki tämä tekee oman 'kotisivun', oman identiteetin tunnistamisen entistä tarpeellisemmaksi. Se varmaan selittää lisääntyvän kiinnostuksemme sukututkimukseen ja sukujuhliin. Omalle 'kotisivullemme', omaan mieleemme, rakennamme sisältöä elämäkerroilla, muistelmilla ja mikrohistorialla.

Paulaharjun myöhempi kollega **Bo Lönnqvist**, etnologian emeritusprofessori, vertaakin identiteettiä sipuliin, jonka ytimenä on perhe ja lähipiiri. Kerros kerrokselta se laajenee kotiseutuun, maakuntaan, kansalliseen kulttuuriin ja jopa samastumiseen yleisinhimillisiin arvoihin. *Rintakylä ja Larvamaita* kertoo kurikkalaisten identiteetin juurista, se on meidän kurikkalaisten mikrohistoriaa ja kotiseutumme kulttuurin tutkimusta. Paulaharjun merkitys identiteetin rakentajana on kuitenkin vielä paljon laajempi. Se on mitä suurimmassa määrin kansallisen ja myös valtakunnan rajojen yli ulottuvan suomalaisuuden juurien tutkimista ulottuen Inkerinmaalle, Itä-Karjalaan, Ruijaan ja Länsi-Pohjaan.

Mahatma Gandhi totesi aikanaan viisaasti ja tämän päivän maailmaan osuvasti, kun hän totesi: "En halua, että tallossani on seinät joka puolella ja suljettut ikkunat. Haluan, että kaikkien mai-

”Identiteetti tulee sitä tärkeämmäksi, mitä enemmän joudumme purjehtimaan muutosten myrskyissä.”

Copyright: Samuli Paulaharjun Säätiö ja kirjoittajat

Samuli Paulaharjun Säätiö 20 vuotta. Samuli Paulaharjun Säätiön juhluvuosikirja 2019.

Julkaisija: Samuli Paulaharjun Säätiö
Kannen kuva: Lauri Pitkäsen maalaus *Tunturien yöpuolta* -sarjakuvataidekirjan kannessa, kirja ilmestyi 2018

Taitto: Valmiixi, Kurikka
Painopaikka: Printek, Keuruu 2019

Made in Finland.

ISBN 978-952-94-2435-1

den kulttuurien tuulet puhaltavat taloni läpi niin vapaasti kuin mahdollista. Mutta en anna minkään niistä puhaltaa minua jaloiltani.”

Identiteetin syvimät kerrokset pitävät meidät muutoksen myllerryksissä jaloillamme. Kun **Anelma Laurila** ryhtyi Kurikan kaupunginhallituksen tuella kokoamaan Samuli Paulaharjun säätiötä ja sen ensimmäistä hallintoa, hän sytäsi liikkeelle tärkeän työn. Paulaharjun suvun mukana olo on ollut ja on edelleen toiminnan onnistumisen perusedellytys. Säätiö on 20 vuoden toiminnallaan löytänyt paikkansa ja osoittanut tarpeellisuutensa.

Kalevi Kivistö

Samuli Paulaharjun säätiön perustajajäsen ja pitkäaikainen valtuuskunnan puheenjohtaja

Samuli Paulaharju 14.4.1875 – 6.2.1944

Kurikan Kampinkylässä 14.4.1875 syntynyt Samuli Paulaharju tunnetaan kirjailijana ja kansanperinteen kerääjänä. Hän syntyi Jaakko Paulaharjun ja Kaisa Sofia Reinikan kahdeksantena lapsena. Valmistuttuaan opettajaksi Jyväskylän seminaarista vuonna 1901 hän hakeutui Viipurin läänin Uudenkirkon Kirstinälään lähelle runonlaulajien seutuja. Sieltä alkoi hänen yli nelikymmenvuotinen keruu- ja tutkimustyönsä, jonka tuloksena kertyi suunnaton, maailman laajimmaksi yhden miehen keräämäksi mainittu kansanperinnearkisto.

Taitavana kynänkäyttäjänä, etevänä piirtäjänä ja valokuvaajana hän kokosi valtavan elämäntyön: Sanamuistiin-

panoja on noin 65 000, kansantieteellisiä kertomuksia 4 000 sivua ja piirroksia on tuhansia, valokuvia yli 8 000. Kirjoja hän kirjoitti 21, lehtiartikkeleita yli 500.

Paulaharju kulki keruumatkoillaan Karjalasta Kainuun kautta Suomen Lappiin, Kuolan Lappiin, Ruijaan ja Länsi-Pohjaan ja lopuksi Etelä- ja Keski-Pohjanmaalle. Hän kulki 42 vaellusvuotensa aikana noin 80 000 kilometriä, kävi ainakin 800 paikkakunnalla ja kokosi ennätysmäärän kansantietoutta.

Paulaharju sai professorin arvonimen lokakuussa 1943. Hän kuoli Oulussa 6.2.1944.

Sisällys

Esipuhe – Kalevi Kivistö	3
Samuli Paulaharju 14.4.1875 – 6.2.1944	5
Paulaharjun säätiö nyt ja huomisin – Lauri Rinta-Kanto	7
Samuli Paulaharjun säätiö 20 vuotta – Jouko Tuomisto	9
Paulaharju oli ehkä parempi kuin Hemingway – Johannes Ujainen	24
20-vuotisjuhlaseminaari: Paulaharju NYT	27
Samuli Paulaharju tänään – Juha Hurme	30
Samuli Paulaharjun jalanjäljillä Rintakylille ja Larvamaille	35
Rintakylille ja Larvamaille – linja-autolla	37
Rintakylä ja Larvamaita -kirjan kolme versiota – Marjut Paulaharju	38
Muistojen murusia Paulaharjujen Kurikka-ajalta – Ritva-Ippu Lohikoski	45
Monena mies matkalla	49
Juho Mäkelän akvarelli Samuli Paulaharjusta, luovutuskirja	50
Tunturien yöpuolta -sarjakuvataidekirjan synty – Lauri Pitkänen	53
Paulaharjun synnyinkodista väännettiin Kurikassa 15 vuotta – Pirkko Paaermaa	56
Paulaharjun jalanjäljillä Inkerinmaalla – Pirkko Paaermaa	60
Viidennen kerran Paulaharju-seminaari Oulussa – Pirkko Paaermaa	62
Oululaisille Samuli Paulaharju on myös ”oman kylän poika” – Pirkko Paaermaa	64
Mikä paistaa päiväyt sorja – nuotit, sanat Samuli Paulaharju, sävel Toivo Alanko	70
Samuli Paulaharjun Säätiön valtuuskunnan (v:sta 2019 hallintoneuvoston) ja hallituksen jäsenet 2016–2019	73
Säätiön julkaisuja	76
Säätiö kiittää	80

Lauri Rinta-Kanto

Paulaharjun säätiö nyt ja huomisin

Säätiö on jo kaksikymmentä vuotta kasvattanut juuriaan kulttuurin ja perinteen säilyttämiseen ja päässyt perustamisen jälkeen ihmiseloon verraten aikuisen iän syrjään kiinni. Kiitokset säätiön perustajille ja asiaa kannattaneille, Samuli Paulaharjun merkitystä on kunioitettavaa vaalia ja edistää.

Säätiön toiminnalla on ollut haasteita, ja niitä on luonnollisesti edelleenkin. Suurin ja sitkein haaste on toiminnan rahoitus. Vapaaehtoista tekemistä on ollut kiitettävästi, ja onneksi sitä löytyy edelleenkin. Toimintaa pyörittää pieni mutta sisukas ryhmä, he jakavat rajallista aikaansa säätiön tehtävän toteuttamiseksi. Säätiön talous nojaa vahvasti

Pentti Yli-Karjanmaa

Lauri Rinta-Kanto on ollut säätiön hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2016.

perustajan, Kurikan kaupungin tukeen. On valitettavaa, ja ymmärrettävääkin, että tämä tuki on vuosien saatossa pienentynyt eikä mahdollista aktiivista ja näkyvää toimintaa perinteen tallentamiseen tai käsityötaidon edistämiseen. Sitkiästi silti yritetähän, nyt ja aina vain!

Suurin haaste kuitenkin lienee ihmisten tottumusten ja vapaa-ajan käytön muuttumisessa. Kirjojen hankkiminen ja lukeminen vähenee, kodeissa ei ole enää kirjahyllyjä olohuoneissa eikä lasten kamareissa. Painetun sanan, kirjojen ja lehtien houkutus ohenee. Ajan käyttö ei ole enää omien valintojen varassa niin kuin ennen. Nyt digimedia ja sovellutukset vyöryvät täyttämään pienetkin tauot ja syrjäyttävät omaa ajattelua. Älypuhelimet sun muut vehkeet kutittavat kämmenpohjaa ja aivokoppaa niin vimmatusti, etteivät vilkkaatkaan sormen hipaisut saa syyhyä sammumaan. Jatkuva tiedon tulviminen ja kaupallinen viihde koukuttaa ja ottaa vangikseen.

Tulevaisuudessa Paulaharjun säätiölle on haastetta pysyä ihmisten mielenkiinnon ja ajankäytön muutosten vauhdissa. Toiminnan digitalisoiminen tai somessa myynti ei ehkä ole toteutettavissa. Onneksi säätiön tukemana toteutettu keruuprojekti koulujen kanssa osoittaa, että tahtoa nykypäivän menetelmien ja tekemisten tallentamiseen löytyy. Koululaiset ovat innolla tallentaneet tapoja ja tekoja, murretta ja oman elinympäristön katoavaa maisemaa muistiin. Josko tällainen koululaisten keruu- ja tallennusprojekti saadaan toteutettua laajemmin, niin silloin tulee talteen paljon katoavaa ja unohtuvaa. Ja millainen onkaan sen arvo, kun muutaman kymmenen vuoden jälkeen muistot avautuvat tallennetun dokumentin avulla.

Juuri tällaisesta työstä Samuli Paulaharjukin muistetaan. Säätiöllä on tehtävää ja merkitystä myös tulevaisuudessa. Kaikkea vanhaa ja katoavaa, sille löytyy arvoa viimeistään iän karttuessa. Sen olen itsekin huomannut.

Kirjoittaja on säätiön asiamies ja hallituksen puheenjohtaja

Jouko Tuomisto

Samuli Paulaharjun säätiö 20 vuotta

Samuli Paulaharjun säätiö on lyhyessä ajassa saavuttanut 20 vuoden iän.

Sen perusti Kurikan kaupunki lokakuun 13. päivänä 1998 Anelma Laurilan aloitteesta. Säädekirjassa luki:

Edistääkseen Kurikassa huhtikuun 14. päivänä 1875 syntyneen professori Samuli Paulaharjun elämäntyön tunnetuksi tekemistä sekä tukeakseen Pohjanmaan kulttuurielämää, kansanperinteen keräämistä ja keruutulosten julkaisemista sekä kotiseututyön ja perinteisen käsityötaidon kehittämistä ja harrastamista Kurikan kaupunki on päättänyt perustaa Samuli Paulaharjun Säätiön. Säätiön peruspääomaksi Kurikan kaupunki lahjoittaa kaksisataaviisikymmentätuhatta (250 000) markkaa. ...

Kurikassa 13. päivänä lokakuuta 1998

*Kurikan kaupunginhallitus
Pekka Vuorinen
kaupunginjohtaja*

*Martti Seppi
kaupunginsihteeri*

Säätiö aloitti toimintansa 1999 aluksi vähän ihmetellen, millä tavalla se näitä suuria suunnitelmia pystyisi toteuttamaan. Koska **Marjut Paulaharju** on kuvannut ensimmäistä vuosikymmentä vuoden 2009 vuosikirjassa ja se on myös verkossa luettavissa, en lähde alkuaikoja perusteellisesti kuvaamaan, vaan teen lyhyen pikajuoksun hyppien kuin koskessa kiveltä toiselle, tapahtumasta toiseen. Ehkä se kuvaa parhaiten sitä, mitä säätiö on kaksikymmen-vuositaipaleellaan saanut aikaan.

Säätiön seminaarit

Paulaharjun syntymän 125-vuotisjuhlan kunniaksi järjestettiin Kurikan kotiseu-

tutalossa yhteistyössä Kurikka-Seuran kanssa marraskuussa 2000 pienimuotoinen seminaari. Siellä Marjut Paulaharju kertoi mm. Jenny Paulaharjun merkittävästä roolista. Tämä haastatteli usein kylissä naisväkeä, kun Samuli kiersi rivakkana kävelijänä etäämmälle.

Laajemmat seminaarit alkoivat 2003 ja niitä on jatkunut parin vuoden välein. Tämä tähän mennessä yhdeksän seminaarin sarja on ehkä merkittävin satsaus sekä Paulaharjun sielunkulttuuriin että hänen arvostamaansa ja esillä pitämäänsä vanhojen rakennusten ja tarvekalujen historiaan. Pääosa seminaareista on pidetty Kurikan kirkonkylän oppilaitoksissa tai hotellissa, yksi on ollut

Seinäjoella, yksi Jurvassa ja yksi Viitalankylän nuorisoseurantalolla.

Seminaarien järjestämisessä on ollut tukena useita tahoja, kuten Kurikan kaupunki, Kurikan yhteiskoulu, Kurikan Vesihuolto, Kurikan Kaukolämpö, Kurikan Rotaryklubi, Kurikan Yrittäjät, Kurikkalehti, Kurikan kirjakauppa, POP Pankki, Kurikan Osuuspankki, Kurikan Nordea, OmaSP, Y-Fennia, Parkanon Säästöpankki, Lähi-Tapiola, Etelä-Pohjanmaan liitto, E-P:n Lehtiseura, Pohjalainen Yrittäjä, I-print, Kommas, Parkanon Säästöpankki, Seinäjoen seudun elinkeinokeskus, MSK Group, Arla, Jokipiin Pellava, Ilkka-yhtymä, Ilkan lehtimiesseura, Painotalo Casper, Maiseri, MSK Group, Ruukki Oy, Pohjanmaan Kaluste, Rakennusliike S. Ollila, Sella, Hotelli Pitkä-Jussi, Reinon Tupa, Konepaja Juhani Mäkivirta, JSP Oy, Velsafe Cabins, LM Tech Oy,

Beam Net, Lohi-Met Oy, M. Ylinen Oy Rautakoukkari.

Jo ensimmäinen seminaari *Kärrynpyörästä kännykkään* 2003 oli sisällöltään vaikuttava, vaikka Nokian huippuvuosien tiimellyksessä toimitusjohtaja **Jorma Ollila** ei lopulta ehtinytkään sinne kännykästä mitään sanomaan. Muutoin sitten kuultiin mm. professori **Pentti Yli-Jokipiitä** pienteollisuuden kehityksestä, Suomen pankin johtajaa **Sinikka Saloa** rahan ja kulttuurin suhteista ja kirjailija **Orvokki Autiota** pohjalaisen naisen asiantuntijana.

Seminaarien aiheet ovat vaihdelleet humanistisesta aihepiiristä, kuten murteen ja sanataiteen ja pohjalaisen sielun maiseman käsittelystä yrittäjyyteen ja käsityötaiteeseen ja Kyrönjoen kohtaloihin, jotka kaikki olivat myös Samulille tärkeitä. Puhujaonni on ollut erittäin hyvä.

Mukana ovat olleet mm. 2004 seminaarissa *Murretta ja sanataidetta* ei vielä silloin niin kuuluisat kulttuurihenkilöt, lauluntekijä **Lauri Tähkä** kertomassa kansanlauluista ja runoilija **Heli Laaksonen** kertomassa murteilla kirjoittamisesta, ja kirjailija **Sisko Istanmäki** kuvaamassa rakkauren kakkaroota.

Vuonna 2006 järjestettiin yrittäjyysseminaari *Hantvärkistä maailmanmarkkinoille* yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan liiton kanssa. Suupohjan ja Kauhavan teollisuuden kehitystä kuvattiin kahden professorin voimin, **Pentti Yli-Jokipiin** ja **Pentti Virrankosken**. Arkkitehti **Helena Teräväinen** ja yliopettaja **Esa-Antero Savola** kuvasivat eteläpohjalaista tyyliä ja muotoilua rakennusten ja tarvekalujen teossa.

Vuonna 2008 palattiin taas enemmän hengen puolelle ja humanistiseen perintöön. Kymmenvuotisseminaarin aiheena oli *Pohjalaisen sielun maise-ma*. Silloinen hallinto- ja kuntaministeri **Mari Kiviniemi** esitti valtiiovallan tervehdyksen, ja nyt hän on iloksemme palannut juurilleen ja aloittanut säätiön hallintoneuvoston jäsenenä. Kirjailija **Antti Tuuri** kertoi pohjalaisesta huumorista ja kouluneuvos **Kirsti Mäkinen** pohjalaisista pilkka- eli köllinimisistä. Ratkaisemattomaksi jäi kisa siitä, onko sana paremmin hallussa pohjalaisilla vai savolaisilla. Eteläpohjalaisia puolustivat ministeri **Kalevi Kivistö** ja emerituspiispa **Jorma Laulaja**, savolaista sanavalmiutta silloinen europarlamentaarikko **Lasse Lehtinen** ja kunnanjohtaja **Esko Juntunen**.

”Puhujaonni on ollut erittäin hyvä.”

Syksyn 2010 seminaarissa aiheena oli *Kalustevalmistuksen perinne ja tulevaisuus*. Paikkana oli Jurvan Sella. Ohjelma oli ensiluokkainen alkaen tunnetun huonekalusuunnittelijan, professori **Yrjö Kukkapuron** esityksestä Miten ideani ovat syntyneet. Olisi kannattanut jokaisen huonekalujen valmistamisen kanssa vähänkään tekemisissä olevan olla kuulemassa. Muiden hyvien esitysten ohella toinen jokaiselle kuulemisen arvoinen olisi ollut professori **Kari Uusikylän** esitys luovuuden lähteistä.

Vuoden 2012 seminaari *Kuhinaa Kyrönjoessa ja joen ympärillä* keskittyi Kyrönjoen merkitykseen, ja keskeinen kysymys oli, vieläkö Kyrönjoesta olisi lohijoeksi. Kyllä olisi, ainakin harrastuskalastuksen tarpeisiin, mutta kovan työn takana, selvitti dosentti **Aki Mäki-Petäys**. Kyrönjoesta puhuivat sanoin ja kuvin myös valokuvaaja **Benjam Pöntinen** ja ympäristöneuvos **Pertti Sevola**. Tuulahduksen Paulaharjun pääasiallisesta kuvauskentästä eli Lapista toi Paulaharjun tyttären tyttärentytär kulttuuriantropologi **Terhi Vuojala-Magga**.

Muita aktiviteetteja

Seminaarien välillä säätiö toteutti myös tehtävänsä kansanperinteen keräämisestä ja keruutulosten julkaisemisesta järjestämällä useita perinteenkeruukilpailuja, ensimmäinen jo 2003 koululaisille. Voittaja sai palkinnoksi kännykän, joka silloin vielä oli hyvin merkittävä juttu koululaisille, niinpä se innosti

Vastaperustetun säätiön ensimmäisen hallituksen ja valtuuskunnan jäseniä kokoontui vuonna 2000 Kurikan kotiseututalolle pitämään ensimmäistä seminaaria. Vas. Oiva Rinta-Kurikka, Marjut Paulaharju, Sauli Paulaharju, Jouko Tuomisto, Minna Leppinen, Kalevi Kivistö, Anelma Laurila ja Marjo Timonen.

Jouko Tuomisto

Samuli Paulaharjun syntymästä oli 2015 kulunut 140 vuotta ja säätiö kiinnitti silloin muistolaatan Paulaharjun entisen koulun seinään. Kuvassa koulua aikanaan käyneet vas. Reijo Kiskola, Tuula Linjala ja Lauri Rinta-Kanto.

paljon osanottajia. Voittaja olikin kirjoittanut kännykän käyttötavoista. Muut palkitut kuvailivat vanhoja leikkejä tai kuvittelivat, mitä Samuli Paulaharjulle tapahtuisi, jos hän heräisi yllättäen meidän aikaamme ihmettelemään radiota, jääkaappia, mikroaaltouunia ja televisiota. Puhumattakaan moottoripyörästä, jota ajoi isopäinen hirviö. Neljä työtä julkaistiin vuosikirjassa.

Vuonna 2005 järjestettiin ammatillisten oppilaitoksien opiskelijoille suunnattu kansanperinteeseen ja kulttuuriin liittyvä keruukilpailu. Kolme työtä on julkaistu vuosikirjassa.

Keväällä 2008 järjestettiin useiden kumppanien kanssa valtakunnallinen Kylässä-perinteenkeruukilpailu. Tämä tuotti suuren määrän kirjoituksia, joten kulttuuriharrastusta kyllä Suomesta löytyy. Viisi työtä palkittiin ja kaksi niistä on julkaistu vuosikirjassa 2009 ja kolme vuosikirjassa 2011. Kaikkien näiden kilpailujen työt on luovutettu Suomalaisen kirjallisuuden seuran kansanrunousarkistoon.

Säätiö on osallistunut seminaarien järjestämiseen sivustatukena myös muualla. Kiinnostava Paulaharju-harrastus on Sodankylän Unarissa. Unarin Akatemia järjesti 2014 *Paulaharjun poluilla* -seminaarin, joka veti salin täyteen. Siellä oli kiinnostavaa seurata sitä aktiivisuutta, millä lappilaiset suhtautuvat Paulaharjuun ja pitävät omana poikanaan. Näissä maisemissa Paulaharju on kulkenut Lapin retkillään.

”Säätiö on tukenut ideoin ja neuvoin Kurikan Säntin koulun projektia Paulaharjun jalanjäljissä.”

Juha Hurme on esittänyt *Operaatio Paulaharju* -projektin puitteissa *Tunturien yöpuolta* -kirjan novelleja teatterisovituksina vuosina 2014–2018 Lapin tuntureilla (Pallastunturi 2014, Lemmenjoki 2015, Kevo 2016, Näätämö 2017, Halti 2018) ja vielä yhden ylimääräisen tänä vuonna (Tuntsa 2019). Paulaharjun hengessä esitykset ovat olleet tunturissa pitkän tarpomisen takana. Viimeisenä päivänä on ollut yksi esitys niille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta usean päivän tarpomiseen. Säätiön henkilöt ovat mahdollisuuksien mukaan osallistuneet näihin esityksiin.

Säätiö on osallistunut pieneltä osin Kalevala-Seuran ja Oulun kaupunginkirjaston järjestämiin seminaareihin vuosina 2016, 2017 ja 2018. Niissä on ollut hyvin kiinnostavia ja vähän eri näkökulmasta olevia Paulaharjuun liittyviä esityksiä.

Säätiö on tukenut ideoin ja neuvoin vuonna 2017 alkanutta Kurikan Säntin koulun projektia *Paulaharjun jalanjäljissä*. Projekti on tutustuttanut oppilaat Paulaharjun hengessä tietojen keruuseen omasta ympäristöstään, vanhemmiltaan ja isovanhemmiltaan. Tavoitteena oli tutustuminen historiallisella otteella omaan kotipaikkaan ja elinpiiriin. Projektin tuloksena syntyi tulokista kertova kansio ja oppilaat kertoivat työstä Säätiön 20-vuotisseminaarissa. Idean toivotaan saavan jatkoa muissa kouluissa.

Kyröönjoki – Meirän joki -teos julkistettiin Seinäjoella Törnävän kartanossa 26.9.2013. Tietoteoksen syntyvaiheita esittelee kirjan toimittanut dosentti Osmo Rinta-Tassi, keskellä Seinäjoen valtuuston puheenjohtaja, päätoimittaja Kari Hokkanen ja vas. säätiön sihteeri Pirkko Paaermaa.

Pentti Yli-Karjanmaa

Säätiö markkinoi aktiivisesti 2013 ilmestynyttä Kyröönjoki-kirjaa Kurikka palvelee -messuilla 2016. Vas. Katja Rinta-Nikkola, Lauri Rinta-Kanto, Mauri Niemi ja Esko Toivola.

Kurikan markkinoilla 2018 säätiöllä oli ensi kertaa oma koju, jossa Marjo Timonen ja Jussi Hietikko myivät Kyröönjoki – Meirän joki -kirjaa.

Kyröönjoki – Meirän joki -kirja

Vuonna 2007 Samuli Paulaharjun säätiö luovutti Etelä-Pohjanmaan liiton edustajille vetoomuksen eteläpohjalaisen jokimaiseman puolesta. Samassa yhteydessä **Osmo Rinta-Tassi** teki ehdotuksen Kyrönjoen kartta- ja kuvakirjan laatimisesta. Työhön liittyivät myös kartografi **Heikki Rantatupa**, professori **Janne Vilku** ja maisteri **Jari Järvinen** sekä vähän myöhemmin biologi **Ismo Nuuja**.

Alkajaisiksi Rinta-Tassi, Vilku, Rantatupa ja Järvinen soutivat Kyrönjoen Pitkämöstä merelle kesäkuussa 2010 kuvaten samalla sen rantoja. Monivaiheisen, eikä aina kovin helpon ponnistelun jälkeen, kirjaprojekti saatiin sekä toimituskuntaa että säätiötä tyydyttävällä mallilla painoon ja julkisuuteen syksyllä 2013. Ennakkotilauksia oli

runsaasti ja myytyjen kirjojen määrä ylitti hyvin nopeasti 1000 kappaleen rajan. Tämä on ajaton kirja, joka jokaisen Kyrönjoen varrella elävän pitää saada.

Juhlavuoden 2015 ohjelmat

Säätiön seitsemäs seminaari oli 140-vuotisjuhlaseminaari *Paulaharjun huumori*. Tämä on vähemmän tunnettu alue Paulaharjun kirjoissa, vaikka vuoroin kurillinen, vuoroin lämmin huumori koko ajan värittää hänen kertomuksiaan. Juha Hurmeen kirjoitus *Rinnallakulkijan viisas nauru* juhlavuosikirjassa 2015 kannattaa lukea vielä perästäpäinkin, ellei sitä ollut kuulemassa – ja kannattaa vaikka olisi ollutkin. Ehkä selkeästi uutta kuvaa Paulaharjusta loi katseus siihen, että hän hallitsi myös satiirin ja pilapiirrosten tekemisen. Myös tätä koskeva Marjut Paulaharjun juttu

2015 juhluvuoden päätapahtuma oli Kirsti Mannisen kirjoittama ja Eija-Irmeli Lahden ohjaama Reppuherra-näytelmä Kurikan museonmäen kesäteatterissa. Näytelmän pääosassa Reppuherrana oli Jouko Tuomisto.

Eija-Irmeli Lahti ohjaa 2015 Reppuherra-näytelmän harjoituksissa Krissaa eli Kreeta-Liisaa esittänyttä Katja Rinta-Nikkolaa ja nuorta Paulaharjua esittänyttä Tomi Noksoa.

Samuli Paulaharjun satiiri vuosikirjassa 2015 kannattaa lukea verkosta, www.paulaharju.fi. Eikä haittaisi, vaikka lukisi saman tien myös Terhi Vuojala-Maggan kirjoituksen *Paulaharjulaisten vahva kieli*, jossa on mm. kiinnostavia kirjeitä.

Juhlavuoden 2015 ohjelmaan kuului myös **Kirsti Mannisen** kesänäytelmä *Reppuherra* Paulaharjun elämän kriittisistä vaiheista. Sen ohjasi **Eija-Irmeli Lahti** ja sen tuottamiseen osallistuivat sekä kanta-Kurikan että Jurvan harrastelijateatterien väki ja eräs pystymetsästä kaapattu ensikertalainenkin Reppuherrana. Näytelmä kiinnosti kurikkalaisia hyvin, vaikka se ei ollutkaan kesäteattereiden yleensä suosima komedia. 800 katsojaa oli hämmästyttävä saavutus, jonain iltana ei väki ollut mahtua katsomoon. Jokaisen esityksen jälkeen oli pienen esitelmä Paulaharjun toiminnan eri puolista.

Juhlavuoden kunniaksi ilmestyi myös Marjut Paulaharjun kirja *Monena mies matkalla*. Siinä on runsaasti materiaalia Samulin matkoilta ja hänen haastateltavistaan.

Viime vuodet

Seminaarien anti ja paljon muuta materiaalia on tallennettu säätiön vuosikirjoihin, joita on tähän mennessä ilmestynyt nyt käsillä oleva mukaan lukien seitsemän kappaletta. Kaikki löytyvät ilmaiseksi verkosta säätiön kotisivun kautta.

Nuoret taiteilijatkin ovat innostuneet ja innoittuneet Paulaharjusta. **Lauri Pitkänen** kokosi joukkueen, joka on teh-

nyt uskomattoman hienon sarjakuva-version Samulin novellikokoelmasta *Tunturien yöpuolta* sekä suomeksi (2018) että englanniksi *The Night's Edge* (2019). Kirjojen kustantaja on Salakirjat Oy. Säätiö avusti tämän hankkeen rahoituksen käytännön järjestelyjä.

Säätiö on jakanut pienehköjä palkintoja ja tunnustuksia vuosien mittaan, näitä on mainittu 10-vuotishistoriikissa 2009. Vuonna 2014 perustettiin erityinen isompi tunnustuspalkinto, joka on tähän mennessä jaettu kahdesti, Etelä-Pohjanmaata ansiokkaasti kuvanneelle **Petri Kapselle** ja *Kyröönjoki*-kirjan isälle, Osmo Rinta-Tassille.

Vuoden 2018 seminaari *Rintakylille ja Larvamaille* pidettiin Viitalankylän Nuorisoseurantalolla, ja se oli järjestyksessä kahdeksas. Siinä jalkauduttiin oikeasti Samulin ja hänen sukunsa syntymäseuduille. Esitykset koskivat nimenomaan Paulaharjun suhdetta Kurikkaan, hänen matkojaan lähialueilla ja hänen kirjaansa *Rintakylä ja Larvamaita*. Kirjan käsikirjoituksista on Marjut Paulaharjun kirjoitus *Rintakylä ja Larvamaita -kirjan kolme versiota* tässä vuosikirjassa. Lapsena Paulaharjua Alajyrällä tavanneet **Ippu Lohikoski** ja **Pirkko Honkola** kertoivat muistojaan Samulista ja Jennystä. Bussimatkojen aikana nähtiin **Jouko Tuomiston** opastamana Samulin vanhempien ja esi-isien ja esi-äitien elinpaikkoja Reinkassa, Kiskolassa, Kampinkylässä ja Viitalankylässä sekä juhlapaikalla kuvausta Samulista Kurikan ja kotiseudun kuvaajana.

Viitalankylän seminaarissa julkistettiin myös säätiön hankkima akvarelli Sa-

Kuvat: Leena Tuomisto

Karhunpolku sai 2015 nimekseen Paulaharjunpolku ja viitoituksen Pikku Lehtivuoren majalta aina Ison Karhuvuoren näkymään, jota myös Samuli Paulaharju aikanaan ihaili.

mulista vuodelta 1943, siis vain vuotta ennen hänen kuolemaansa. Sen maalasi hänen ystävänsä **Juho Mäkelä**, jolta kustannusyhtiö WSOY olisi halunnut öljymaalauksen, mutta taiteilija kuoli ehtimättä sitä tehdä, eikä kauan elänyt sen jälkeen Samulikaan. WSOY:n kapaleen ohella ainutlaatuinen, ilmeisesti Paulaharjulle itselleen samalla tehty

työ, on tullut nähtäville Kurikan kirjastoon.

Säätiön 20-vuotisjuhlaseminaari 2019 pidettiin Kurikan uudessa koulukeskuksessa. Juhlapuhujana oli ohjaaja ja kirjailija Juha Hurme, joka puhui aiheesta *Paulaharju tänään*. Tilaisuudesta on oma kirjoituksensa tässä vuosikirjassa.

SAMULI PAULAHARJUN SÄÄTIÖ

20- VUOTISJUHLA SEMINAARI

KURIKAN KAMPUKSELLA
14.4.2019 KLO 13.00

SAMULI PAULAHARJUN SÄÄTIÖ

PAULAHARJU NYT

Ohjelma

Aloitamme lounaalla klo 11.30-13.00
Highland Käristystä ja perunamuussia

Klo 13.00 SEMINAARI ALKAA
Paukahroksia Paulaharjulta:
Ryskööremmi johtajana Leena Tuuri
Seminaarin avaus: Lauri Rinta-Kanto
Paulaharju tänään: Juha Hurme
Kiistelyä Paulaharjun ympärillä:
Marjut Paulaharju

Tauko 15 min

Kankaan lapsikuoro
joht. Virve Luomaranta-Bakti
Säätiön vaiheet 1999-2019:
Jouko Tuomisto
Paulaharjun jalanjäljillä:
Säntin koulun oppilaat
Minna Leppinen Yhteiskoulu
Tunturien yöpuolta: Lauri Pitkänen
Kiitossanat: Lauri Rinta-Kanto

Klo 16.00 kahvi ja jälkiruokabuffet

Säätiön hallinto

Säätiön valtuuskunnan (2018 alkaen uuden säätiölain mukaan hallintoneuvoston) puheenjohtajina ovat toimineet Osmo Rinta-Tassi (1999–2001), Jouko Tuomisto (2001–2006 ja 2019), Kalevi Kivistö (2007–2014), Reijo Kiskola (2015–2018).

Hallituksen puheenjohtajina ovat toimineet Anelma Laurila (1999–2003), Marjut Paulaharju (2003–2012), Jouko Tuomisto (2012–2015), Lauri Rinta-Kanto (2016–).

Valtuuskunnan jäsenet (2009 vuosikirjan jälkeen):

Osmo Rinta-Tassi (1999–2014), Kalevi Kivistö (1999–), Jouko Tuomisto (1999–), Pekka Laaksonen (1999–2018), Marjut Paulaharju (1999–2012), Oiva Rinta-Kurikka (1999–2010), Marjo Timonen (2001–), Jorma Laulaja (2007–2014), Arvo Pakka (2007–2015), Heikki Hautala (2011–2015), Antti Iso-Koivisto (2012–), Terhi Vuojala-Magga (2012–2016), Kimmo Paulaharju (2014–2017), Reijo Kiskola (2015–2018), Riitta Pihlajamäki (2015–

2018), Petri Varsta (2015–), Olavi Kandolin (2016–), Leena Muurimäki (2016–), Yrjänä Vuojala (2017–), Mari Kiviniemi (2019–), Erkki Tukiainen (2019–).

Hallituksen jäsenet (2009 vuosikirjan jälkeen):

Marjut Paulaharju (1999–2012), Minna Leppinen (1999–2012, 2018–), Arja Hissa (2004–2015), Juha Mikkilä (2004–2015), Heikki Rinta-Rahko (2007–2016), Hannu Alanen (2008–), Satu Jarva (2008–2010), Eija-Irmeli

Lahti (2010–2016), Jouko Tuomisto (2012–2015), Merja Latvala (2013–2017), Lauri Rinta-Kanto (2016–), Jussi Hietikko (2016–), Katja Rinta-Nikkola (2016–), Pirkko Paaerman (2017–), Johannes Ujainen (2017–).

Säätiön sihteereinä/rahastonhoitajina ovat toimineet Raimo Teräväinen (2009–2011), Pirkko Paaerman (2011–2016), Tuula Linjala (2017) ja Tiina Kankaanpää (2018–).

Kirjoittaja on emeritusprofessori, säätiön perustajajäseniä ja hallintoneuvoston puheenjohtaja

Kuvat: Jouko Tuomisto

Vuonna 2009 valtuuskuntaan kuuluivat mm. Oiva Rinta-Kurikka, Jorma Laulaja, Kalevi Kivistö, Marjut Paulaharju ja sihteeri Raimo Teräväinen (selin).

Valtuuskunta kokoontui Kurikassa kevätkokoukseen 2016. Vas. Lauri Rinta-Kanto, Pirkko Paaerman, Reijo Kiskola, pj., Antti Iso-Koivisto, Marjo Timonen ja Leena Muurimäki.

Vuonna 2016 Samuli Paulaharjun säätiön hallitukseen kuuluivat: edessä vas. Pirkko Paaermaa, sihteerinä ja rahastonhoitajana Tuula Linjala ja Jussi Hietikko, takana vas. Pj Lauri Rinta-Kanto, Katja Rinta-Nikkola, Heikki Rinta-Rahko ja Eija-Irmeli Lahti.

Jouko Tuomisto

2017 säätiön valtuuskunta piti kevätkokouksensa Kurikassa, vas. Reijo Kiskola, Leena Muurimäki, Yrjänä Vuojala, Lauri Rinta-Kanto, Petri Varsta ja Olavi Kandolin.

Hallintoneuvostolle esiteltiin Tampereella keväällä 2018 säätiölle ostettua Samuli Paulaharjun muotokuvaa. Edessä säätiön sihteeri Tiina Kankaanpää ja takana vas. Lauri Rinta-Kanto, Petri Varsta, Antti Iso-Koivisto, Kalevi Kivistö, Jouko Tuomisto, Reijo Kiskola ja Yrjänä Vuojala.

Johannes Ujainen

Paulaharju ehkä parempi kuin Hemingway

**Juha Hurme ylisti Samuli Paulaharjua Kurikan kampuksella pides-
tyssä Paulaharju NYT -juhlaseminaarissa**

Mikäli Finlandia-kirjailija **Juha Hurmetta** on uskominen, on Samuli Paulaharju rajusti aliarvostettu kirjoittajana.

– Ei riitä edes verranto suomalaisiin kirjailijoihin, vaan ihan maailmanmitassa en ole kohdannut hänen tapaistaan taituria, joka luo ihan omanlaisensa keitoksen.

Paulaharjun omintakeisen tyylin ansiosta Hurme vertasi häntä muun muassa jopa Mark Twainiin ja Ernest Hemingwayhin. Hänen mukaansa Hemingwayn Vanhus ja meri on pinnallinen teos verrattuna Paulaharjun Vantus meren rannalla -teokseen.

– Siinä missä vanha egoisti, amerikkalainen possu, Ernest Hemingway suree itsekkäästi oman kuolemansa ja vanhenemisensa ongelmia, niin Samuli Paulaharju ajattelee paljon filosofisemmin.

Hurme pureutui puheessaan muutoinkin Paulaharjun teksteihin ja Paulaharjuun nimenomaan kirjailijana, ei niinkään kansanperinteen kerääjänä. Hurme kertoi esimerkin, kuinka Paulaharjun teksteistä yritettiin tehdä opinnäytettä, missä verrattaisiin hänen teosten kieltä hänen normaali-proosaansa. Tutkimus epäonnistui sillä mitään normaaliproosaa ei löytynyt.

– Kaikki mitä Paulaharju kirjoitti on epänormaalia ja tämä on se erittäin tärkeä perintö.

Paulaharjun tuntija

Kulttuurihistoriaa jo nuorena ahminut Hurme on tuntenut Paulaharjun tuotannon nelisenkymmentä vuotta. Varsinainen herääminen tapahtui kuitenkin vasta 1999 kun paimiolaissyntyinen Hurme lähti Rovaniemen teatteriin töihin.

– Ajattelin, että *Tunturien yöpuolta* toimisi etelän pojalle pohjoisen op-
paana. Saman tien aukeni, että tämä on suomalaisen kaunokirjallisuuden
merkkiteos. Sitten luin koko tuotannon läpi.

Erityisen hienona Hurme pitää sitä, että Paulaharju pelasti kirjoihinsa
sellaista perinnettä, mikä olisi muuten hävinnyt tavoittamattomiin. Hän
siteeraa esitelmässäänkin Martti Haaviota: ”*Paulaharjun saavutukset,
kuvat ja kielikuvat ovat retkiltä, joita kukaan ei voi enää tehdä.*”

– En ole kansanperinteen keruun asiantuntija, mutta kirjailijana löysin
teoksista Paulaharjun ainutlaatuisen kielenkäytön.

Lappi-harrastajana Hurmeeseen vaikutti erityisesti kymmenen teoksen
Lappi-kokonaisuus, vaikka muissakin teoksissa Paulaharjun nerokas kie-
lenkäyttö toistuu.

Lapin kertomuksissa lisää vaikuttavuutta tuo myös se, miten siellä pai-
kallisen vähemmistön kulttuuri-identiteetti liiskattiin.

– Se mitä löytää pohjoisesta, kuvaa meidän omaakin historiaa.

Kulttuurisen evoluution pitkäjänteisyyttä ajatellen onkin Hurmeen mu-
kaan tavallaan erikoista, että nykyään keskustellaan palavasti muun
muassa kulttuurisesta omimisesta.

– Paulaharjun ratkaisu oli todella aikaansa edellä. Hän kunnioitti kaiken-
laisia kulttuureja tasaisesti. Saamelais-termiä ei silloin edes ollut. Hänel-
le kaikki olivat samanarvoisia.

Hurmeen mukaan saamelaisten ja heidän kulttuurinsa kohtelu myöhem-
min on ollut julmaa ja valtaväestöllä on sen suhteen anteeksipyyntö
paikka, mutta jos lähdetään tekemään DNA-testejä ja siten määrittämään
kuka kukin on, mennään metsään.

– Paulaharju on täysin vapaa kulttuurisesta omimisesta. Nykyään lyö-
dään välillä kirkkaasti ylikin.

Kiistelyä Paulaharjun ympärillä

Samuli Paulaharjun Säätiön 20-vuotisjuhlaseminaarissa viime viikonlop-
puna kuultiin Juha Hurmeen lisäksi Paulaharjun pojantytär **Marjut Pau-
laharjua**, joka kertoi kiistelystä Paulaharjun työn ympärillä. Varsinkin
tiedeyhteisö piti Paulaharjun perinteenkeruuta epäammattimaisena ja us-
koi, että hän otti liikaa omia vapauksia.

– Hän keräsi, kirjoitti, piirsi, valokuvasi ja kokosi itse kirjansa, josta syn-
tyi tekijänsä näköisiä kokonaisuuksia. Tämä kaikki tuntui olevan tutki-
joille liikaa.

Tutkijat olisivat halunneet saada vain haastattelujen raakaversiot omaan käyttöönsä. Paulaharjua myös arvosteltiin siitä, miksi hän viipyi niin lyhyitä aikoja yhdessä paikassa, mutta toisaalta kummasteltiin, miksi hän jätti joitain alueita kiertämättä.

SKS:n arkisto

Jenny Paulaharju seurasi miestänsä pitkille Lapin-matkoille hyvin varustautuneena.

Sisältökritiikin lisäksi Paulaharju sai tutkijanaisilta kritiikkiä siitä, että **Jenny** olisi tehnyt raskaan opettajantoimensa ohella kaiken hankalan ja työlään puhtaaksikirjoittamisen, vaikka todellisuudessa Jennyn ja Samulin yhteistyö oli hyvää.

Marjut Paulaharju harmitteli, että näihin tutkimuksiin viitataan vielä usein nykytutkimuksessakin ilman kritiikkiä.

– Jos Samuli olisi rajoittunut ainoastaan keruutyöhön, hänen elämäntyönsä olisi hyödyttänyt lähinnä tieteellistä tutkimusta. Nyt hän on tehnyt nimensä tunnetuksi myös arvostettuna kirjailijana.

Sarjakuvaa ja perinteenkeruuta

Seminaarissa kuultiin myös Tunturien yöpuolta -novellikokoelman sarjakuvaksi ideoinutta ja osittain kuvittanutta **Lauri Pitkästä**. Lisäksi Säntin koulun oppilaat **Ellen Ratavaara** ja **Tuomas Pitkämö** sekä Kurikan yhteiskoulun äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori **Minna Leppinen** esittelivät koululaisten perinteenkeruuhankkeen tuloksia. Koko tilaisuuden avasi ryhdikkäästi Ryskööremmi lausumalla varta vasten tilaisuutta varten harjoiteltuja Paulaharjun tekstejä. Kankaan lapsikuoro **Virve Luomaraanta-Baktin** johdolla johdatti yleisön tauon jälkeen **Jouko Tuomiston** katsaukseen säätiön historiasta.

Artikkeli on julkaistu Kurikka-lehdessä huhtikuussa 2019. Kirjoittaja on Kurikka-lehden toimituspäällikkö ja Samuli Paulaharjun säätiön hallituksen jäsen.

20-vuotisjuhlaseminaari: Paulaharju NYT

Kuvat: Pentti Yli-Karjanmaa

Juha Hurme innostui kovasti tavatessaan säätiön 20-vuotisjuhlassa kaksi Samuli Paulaharjun Ala-Jyrällä lapsena tavannutta, Ritva-Ippu Lohikosken ja Pirkko Honkolan os. Ala-Jyrä. Vas. säätiön pj Lauri Rinta-Kanto.

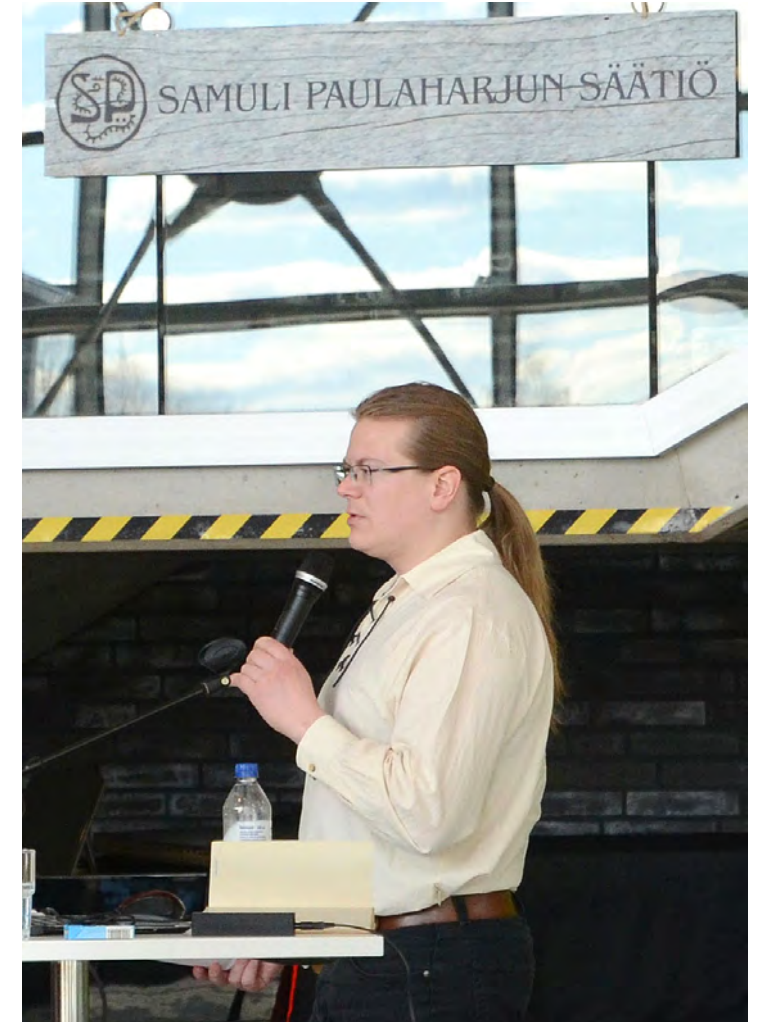
Kurikan uudella kampuksella järjestetty juhla keräsi hyvin Paulaharjusta kiinnostuneita kuulijoita.

Kurikan lukion nuorukaisista äidinkielenopettaja Leena Tuurin kokoama ja vetämä Ryskööremmi oli koonnut esitettäväksi Samuli Paulaharjun tekstejä.

Kankaan koulun lapsikuoro esiintyi Virve Luomaranta-Bakhtin johtamana ja säestämänä.

Lauri Pitkänen kertoi innostuksen heräämisestä Samuli Paulaharjuun ja Tunturien yöpuolta -sarjakuva-taidekirjan synnystä.

Samuli Paulaharju tänään

”Paulaharjun tuotanto arvokasta tänään, vielä arvokkaampaa huomenna, ja korvaamatonta 10, 100 ja 1000 vuoden päästä.”

Pentti Yli-Karjanmaa

Juha Hurme.

Martti Haavio, professori-runoilija, kansanrunouden ja mytologian syvälinen ymmärtäjä, luonnehti Paulaharjua näin: *”Uttera ja älykäs tiedemies, loistava kirjailija, oivallinen kansalainen ja hyvä, vaatimaton ihminen.”* Jos Martti Haavio näin sanoo, se pitää paikkansa.

Samuli Paulaharjun toiminnan tuloksena kansanrunousarkistossa on 65 000 numeroa kerättyä perinnettä. Se on maailman ennätys, valtaisa kokoelma, joka on noudettu aivojen ja lihaksien voimin 40 kesänä suurella vaivalla ja

niukkojen apurahojen tuella. Vuodesta 1919 puoliso **Jenny Paulaharju** reissasi mukana ja tarjosi näkemyksellistä apua sekä keruutyöhön että saaliin perkaamiseen.

Talvet puuseppä Paulaharju opetti Oulun Tuiran kuurojenkoulussa käsitöitä. Tässä ammatissaan hän on kehittänyt keräystyölleen välttämättömiä taitoja: toisenlaisuuden hyväksyntää, ymmärryksen ja empatian kykyä, käännöksen ja tulkinnan taitoja sekä tajua kielen ja kaiken kommunikaation omalakisuudesta.

”Sie ammuut, pahpa! Sie ammuut pohtson!” (Niilas-Saaran kiroissa). Kuvat Juha Hurmeen viidennestä Operaatio Paulaharjusta elokuussa 2018.

Lussin Pieti tahtoo nähdä kuninkaantytären (Lussin Pieti ja kuninkaantytär).

Elämän ja ihmisyyden tutkija

Samuli Paulaharju oli ympärivuotinen elämän ja ihmisyyden salaperäisyyksien utelias tutkija.

Niinpä hän osasi arvioida saamelaisnomadin yksinäisen tunturikodan arkkitehtuuria oikein: kota on tosin perheelle ahtain mahdollinen huusholli, mutta mitäs hätää siinä, koska pihapiirissä riittää laveutta.

Paulaharju pärjasi vaikeassakin maastossa ja hankalissa tilanteissa, koska osasi kaikkea: hän oli kirjoittaja, piirtäjä, puuseppä, valokuvaaja, kerääjä, tieteilijä, taiteilija, humoristi ja julmettu vaellusurheilija. Keräysretkistä kertyi 50 000 hankalaa ja raskasta vaelluskilometriä. Ja hyvän määrän tarpoi Jennykin.

Professori Haavio oli aikalaisista herkin ymmärtämään, että Paulaharju teki työtään tulevaisuudelle keräämällä ”kuvia ja kielikuvia retkiltä, joita ei kukaan voi enää tehdä”.

”Hänen teostensa merkitys kasvaa vuosi vuodelta, ja tulevaisuudessa, kun kulttuurimme on kehittynyt kokonaan toisenlaiseksi, ne ovat korvaamattomia.”

Me elämme nyt vuonna 2019 jo hyvinkin tätä aikaa, ”toisenlaista tulevaisuutta”. Paulaharjun keräämä ja kuvaama kadonnut maailma ei ole meille yhden tekevä, kaikkea muuta, se on meidän alkukotimme, me tulemme sieltä. Paulaharjun avulla saamme itsestämme selvää.

Järisyttävä Lappi-aineisto

Erityisesti Paulaharjun Lappi-aineisto on tässä suhteessa järisyttävää. Kierrellessään koko Pohjoiskalotin Paulaharju löysi viime tingassa kulttuurisia jälkiä syvältä arktisen samanismin muinaishämäristä. Kertoessaan saamelaisista, koltista, kveeneistä ja suomen-, norjan-, ruotsin- ja venäjänkielisestä Lapista 1900-luvun alkuvuosikymmeninä, hän kertoo samalla meitä kaikkia koskettavaa ihmiskunnan yhteistä ydinhistoriaa.

Moni kuvaus on hätkähdyttävän tunnistettava kuluvan vuosituhannen eläjälle. Teknologisen kehityksen ja elämän ulkoisen merkkien muuttumisen alla jauhaa ihmisen kulttuurievoluutio hitaasti. Paulaharju ei ole erityisesti suomalaisuuden tai saamelaisuuden, vaan ihmisyyden asialla.

Paulaharju kirjoitti yli 20 kirjaa, artikkeleita sanoma- ja aikakauslehtiin ja vuosikirjoihin, sekä piti radioesitelmiä. Ja näiden raaka-aineiksi 65 000 perinekeräystä, kokonainen huoneellinen, missä osa aineistosta on yhä purkamatta...

Paulaharjun tieteellistyyppistenkin teosten tyyli on oikukasta, täysin jäljittelemätöntä runollista proosaa. Hän rakentaa virkkeensä kansankielen pohjalle ja käyttää roppakaupalla murre sanoja. Nämä impressionistiset proosarunoelmat huojuvat tarkoituksellisesti dokumentaarisuuden ja fiktiivisyyden rajalla. Tämän rajan hän vielä häivyttää taitavasti. Faktojen todellisuus, mielikuvitus ja myytti sekoittuvat. Mutta ei Paulaharju hämää, vaan kirjoittaa vertaisel-

Pentti Yli-Karjanmaa

Juha Hurme veti vielä 2019 elokuussa yhden ylimääräisen kerran Operaatio Paulaharjun Tuntsan erämaahan, Murhahaaran autiotuvalle.

leen, älykkäälle ja valppaalle lukijalle, jolta vaatii tervettä arviointikykyä.

Väitöskirjan Paulaharjun tyylistä kirjoittanut tutkija **Pirkko Hakola** ajautui vaikeuksiin, kun yritti verrata Paulaharjun teosten kieltä hänen normaaliproosaansa. Sellaista ei löytynyt mistään.

Kirjailija **Martti Wallenius** ehdotti yhteisen kirjan kirjoittamista. Paulaharju ei suostunut:

”Se minun tyylini. On se semmoinen painajainen, että siitä en pääse minnekään. Ja se todellakaan ei soveltuisi toisen kirjoittamaan teokseen, niin kuin siihen, että Vallen kanssa värkkäisimme kirjan. Minä en osaa, en voi kirjoittaa vakavammin. Olen niin monta kertaa oikein noituen yrittänyt ihmisiksi

oikein kirjoittaa, mutta se menee kuin kirottu siihen vanhaan rallatukseen. Niin jotta senkään takia ei minusta olisi vakavan historiateoksen laatijaksi.”

Rallatus tekee Paulaharjusta suomen kielen kehittäjän

Kirottu rallatus tekee Paulaharjusta kuolemattoman kirjailijan ja taiteellisen suomen kielen kehittäjän. Hänen teoksistaan hönkii kielellisen hurjastelun läpi lämmin ironia, vilpitön huumori ja viisas nauru. Ei ihme, että hän kuljetti aina retkillään mukana suomalaisista humoristeista ja kielellä kokeilijoista suurimman, **Aleksis Kiven**, *Seitsemää veljestä* iltalukemistonaan.

Paulaharju rallattaa matkakertomuksia, eräjuttuja, kalajuttuja, kuvauksia elin-

keinoista, miljöistä ja maisemista, rakennuksista, asuista, välineistä, tekniikoista, myyteistä, tarinoista, uskomuksista ja uskonnoista. Hän kunnioittaa tapaamiaan ihmisiä, mutta ampuu täysillä typeryyttä ja epäoikeudenmukaisuutta. Hänen satiirinsa puree välillä hyvinkin samoin terävyyksin kuin hie-
man aiemmin eläneen **Mark Twainin** Mississippi-eepoksissaan käyttämät leikkurit.

Paulaharjun Lappi on raikkaasti monikulttuurinen, tasa-arvoinen ja ei etnisesti erotteleva. Ruijan kveenit, saamelaiset, koltat ja muualta Lappiin nousseet saavat saman, kiinnostuneen ja kunnioittavan kohtelun, kun kulkija raportoi retkistään Ruotsin, Norjan, Suomen ja Venäjän alueilla. Kun hän tapaa Kuusamon sydänmailla venäläisen, 1800-luvun alussa Jaroslavin läänistä uskonvainoja paenneen vanhauskoisten ortodoksien yhteisön rippeet, hän on

löydöstään innoissaan ja raportoi siitä kauniisti. Pieni on Paulaharjulle suurta.

Ainoassa puhtaasti kaunokirjallisessa julkaisussaan, novellikokoelmassa *Tunturien yöpuolta* (1934), Paulaharjun uljaimmat novellit ovat alkuperältään ruotsalaisia ja norjalaisia tarinoita, jotka perinteenkerääjä Paulaharju löysi ja joista sanataiteilija Paulaharju muotoili avantgardistista huippuproosaa villillä pohjoisella suomen kielellä. Kertomukset ruotsalaisen Lussin Pietin pöljystä yhden miehen uskonnosta ja norjalaisen Niilas Saaran karmeasta tanssitaudin tartuttamisesta tuottivat väkevää ja rohkeaa suomalaista kirjallisuutta.

Samuli Paulaharju on erinomainen sijoituskohde. Hänen tuotantonsa on arvokasta tänään, vielä arvokkaampaa huomenna, ja korvaamatonta 10, 100 ja 1000 vuoden päästä.

Kirjoittaja on kirjailija, ohjaaja ja Operaatio Paulaharjun toteuttaja Lapin tuntureilla tänä vuonna jo kuudennen kerran

Samuli Paulaharjun jalanjäljillä Rintakylille ja Larvamaille

Pentti Yli-Karjanmaa

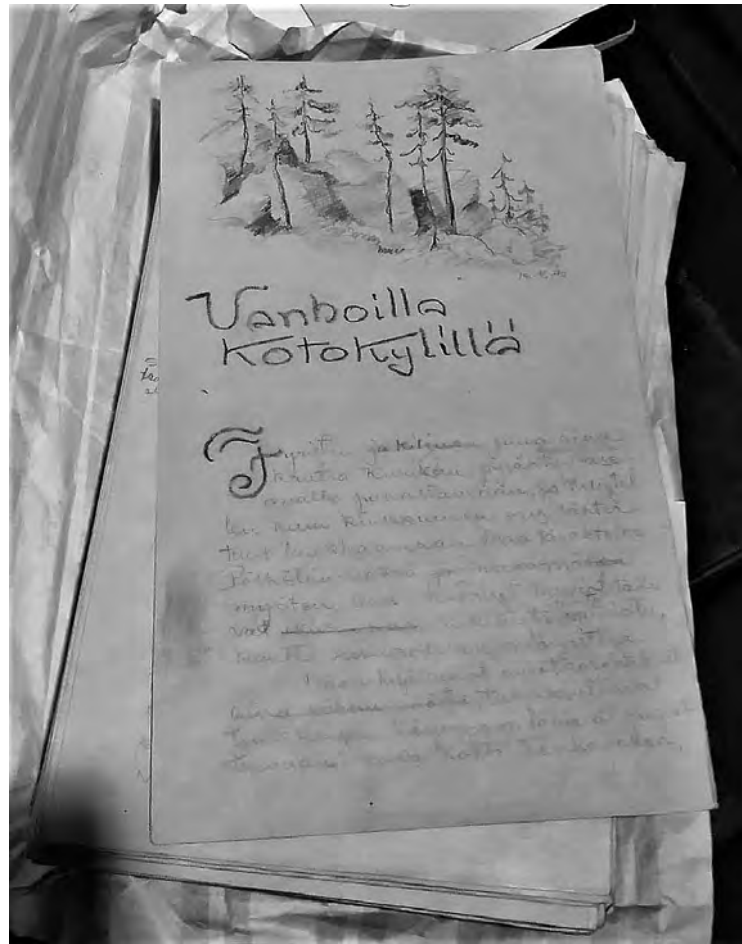

Jouko Tuomisto suunnitteli ja opasti linja-autoretken Rintakylille ja Larvamaille sekä kertoi seminaarissa Paulaharjusta kotiseudun kuvaajana.

Samuli Paulaharjun säätiö järjesti lauantaina 12.5.2018 opastetun bussiretken ja seminaarin kurikkalaisille rakkaan teoksen, Samuli Paulaharjun *Rintakylä ja Larvamaita*, WSOY 1943, maisemiin.

Samuli Paulaharju syntyi Kurikassa 1875 ja kuoli kirjan ilmestymistä seu-

raavana vuonna, joten teos jäi hänen viimeisekseen. Hän oli kyllä aloittanut aineiston keräämisen jo nuorena miehenä ja jatkanut keruutyötään aina Kurikassa käydessään. Viimeiset keräyksensä hän teki yhdessä vaimonsa **Jennyn** kanssa neljänä kesänä 1939–42, jolloin hän asui Ala-Jyrällä. Yhteensä he jututtivat toista sataa ikäihmistä, jotka ker-

Rintakylä ja Larvamaita -käsikirjoitus, Kurikka-Seura.

toivat ”kuka mitäkin edesmenneiltä perittyä tietämystä”.

Professori **Jouko Tuomiston** opastama kiertoajelu kirjassa mainittuihin maisemiin alkoi Kurikan torilta ja sen ensimmäinen osa päättyi Viitalan Nuorisoseuralle, missä nautittiin kropsukaffet ja pidettiin kirjan teemoihin liittynyt seminaari. Iltapäivän alkajaisiksi tietokirjailija **Marjut Paulaharju** kertoi, miksi kirjan käsikirjoituksia on löytynyt useita, yksi mm. Kurikka-Seuran hallusta. Esitelmästä on kirjoitus kuvineen tässä vuosikirjassa.

Jouko Tuomisto puolestaan selvitti Paulaharjun osuutta Kurikan kotiseutukuvaajana. Lopuksi Samuli ja Jenny Paulaharjun 1940-luvun alkupuolella tavanneet, Ala-Jyrällä asuneet ikätoverit **Pirkko Honkola** os. Ala-Jyrä ja **Ritva Lohikoski** muistelivat Paulaharjun setää ja tatiä.

Päivä päättyi Jouko Tuomiston opastamana jälleen *Rintakylä ja Larvamaita* -teoksen uusiin maisemiin, linja-autolla takaisin torille.

Rintakylille ja Larvamaille – linja-autolla

Samuli Paulaharjun säätiön Rintakylille ja Larvamaille -seminaari 12.5.2018

Oppaana autossa professori **Jouko Tuomisto**, joka myös suunnitteli reitin

Reitti Kurikan torilta alkaen:

Ala-Jyrä, Paulaharju haastatteli mummat ja paapat ja kirjoitti Rintakylä ja Larvamaita -kirjaa 1939–42 talon yläkerrassa

Kankaan vanha kansakoulu, entinen Kirkonkylän kansakoulu, Paulaharjun opinahjo 1887–88 ja 1891–92, opettaja Kaarlo Saari, Velsan veljesten isä.

Kiskola Jyllinkoskella (Mäki-Kisko) – Kisko-Samelin (1784–1830), Paulaharjun isoisoisan syntymäpaikka.

Paulaharjun polku, Kettukallion ohi Kampinkylän entiselle koululle, josta lähtee Paulaharjun polku mm. Isolle Karhuvuorelle. Myös Isokorpi, Kreeta-Liisa Paulaharjun (1874–1913) syntymäpaikka, on lähellä.

Siltala Kampinluoman vierellä, Samulin isoisa Juha Samelinpoika Siltalan (1807–1874) torpan paikka, Juha teki rekiä ja kärryjä ja oli taitava maalari.

Paulaharju, Jaakko Juhanpoika Harjun (1835–1915) torpan paikka, Harjun Jaakkoo jatkoi kärryjen tekemistä ja maalaamista, torpan paikalla on Paulaharjun muistomerkki, Iso Karhuvuori

Tuohisaari – Kisko-Samelin torppa, Sameli teki jo rekiä ja keitti potaskaa.

Viitalan nuorisoseura, jossa Rintakylille ja Larvamaille -seminaari

Paluumatka takaisin Kurikan torille:

Viitalan risteys, jossa otettu Paulaharjun kirjassa oleva kuva valporinjuoksusta 1941, kuvaaja Eeli Oja-Kurikka

Tuomistonoja – Mikki ja Juusee (Josef 1768–1838) Tuomiston torpan paikat
Siltala, Juuseen tytär Liisa oli Samuli Paulaharjun isoäiti, lähes samalla paikalla oli Eero Koiviston asuinrakennuksena Kampinkylästä siirretty Samulin syntymätorppa

Viitalan torpan paikka, jossa Juha Siltala asui ennen kuin muutti Kampinkylään

Panttila – Nenättömän luoma, sillalla tapellahan

Alaasenpään talot Koivistosta Jyrälle: -visto, -tila, -velä, -jälä, -tila, -haanen, -vula, -sila, -voola, -nikka, -pila, -rä

Hirvelä – Hirvi-Heikin paikka, Hirvi-Heikki oli legendan mukaan ensimmäinen kurikkalainen

Reinikka – Reinikan Heseen (1811–1877) kievvari, äiti-Kaisan (Kaisa Softia 1837–1908) syntymäpaikka

Rintakylä ja Larvamaita -kirjan kolme versiota

Lapin kauden jälkeen, voimien alkaessa hiipua **Samuli Paulaharju** suuntasi kulkunsa Kurikkaan, koska hän tunsu velvollisuudekseen antaa kotiseudulle viimeisen tervehdyksensä ennen poismenoaan.

Samuli Paulaharju oli aloittanut pitkän työntäteisen uransa Kampinkylästä *Uudisasukkaan kertomuksen* haastattelijapoikana ja oli päättämässä sen *Rintakylä ja Larvamaita* -eepoksen vanhana maankiertäjänä. Hän pysähtyi kirjoittamaan kotikylästään ja muistelemaan vanhoja menneitä. Hän löysi tutut polut, nevat, linnut. Kirjassa huokuu selvästi haikeutta; vaeltaja tiesi tekevänsä viimeistä työtään ja laittoi siihen kaikkensa, sisimpänsä. Se oli hyvästijättö kotiseudulle, Isoonevalle, Karhuvuorelle, Kampinkylälle.

Teoksessa on mukana kirjailijan omia kokemuksia, tuttuja tapahtumia, henkilöitä. Hän tuo isänsä, äitinsä ja sukulaisiaan sivuille kuvina sekä teksteinä sulkien tällä tavoin elämänsä polun. Kirja on perimmiltään kurikkalaisen torpparin elämäkerta.

Ensimmäisenä keruukesänä 1939 Samuli Paulaharju oli hyvin masentunut ja epätoivoinen, koska hän kaipasi sanomattomasti Lapin valoisia öitä ja Jää-

meren tuimaa merta ja karuja rantoja. Toinen seikka, joka masensi Paulaharjua, oli sota. Raskaassa tilanteessa hän tunsu kaiken työnsä toisarvoiseksi. Suureksi mielipahakseen hän ei kyennyt itse enää tekemään mitään vanhan perivihollisen poisajamiseksi.

Kurikassa kerääjä jaksoi kulkea kesällä 1939 kaksi kuukautta, 1940 kuukauden ajan, mutta kahtena seuraavana kesänä

vain kaksi viikkoa. Vielä syksyllä 1943 Jenny Paulaharju tuli viikoksi täydentämään Samulin pyytämiä tietoja.

Paluuta kotiseudulle kansanperinteenkerääjän oli vaikea hyväksyä myös sen vuoksi, että kotikylässä kaikki oli muuttu-

nut, mennyttä kesää ei enää löytynyt. Uusi maailma oli työntynyt vanhoille tutuille seuduille. Kerääjät otettiin vastaan Kurikassa ystävinä ja vanhoina tuttuina, kylään kutsuja sateli niin paljon että Samuli hermostui; kaikki aika kuluisi tapaamisiin ja hänen työnsä kärsisi vierailuista ja vieraista. Hän olisi mieluummin ollut keräämässä viimeisiä tietoja kotikonnuiltaan. ”Kuitenkin hän tuntee jo ja tietää täällä kaiken”, Jenny yritti tasoitella tilannetta. Samuli oli todellakin kerännyt suuren osan kirjan aineistosta jo 1900-luvun alkuvuosina kesälomien aikana Kurikassa.

”Kirja on perimmiltään kurikkalaisen torpparin elämäkerta.”

Paulaharju etsi Kurikan hautuumaalta isänsä hautaa. Etsinnän ja kyselyn jälkeen se löytyi. Samuli olisi halunnut ostaa paikan ja ”siihen pienen hautamerkin isälle ja äidille”, mutta selvisi että hautapaikka oli jo myyty. ”Surullista, melkein tuskallista”, kirjoittaa Jenny. Pian Samuli meni hyvästelemään Kampinkylää, merkitsee Jenny vihkoonsa. (12.7.40)

Samuli rasitti itseään liikaa ponnistelllessaan vastamaita vastatuulella pyörällä. Syksyllä -40 alkoi sairaalakierre ja pakollinen lepääminen. Keskitalvella hän kuitenkin saattoi istua ja kirjoittaa, levätä ja kävellä ulkona.

Kurikan kirjan kolme käsikirjoitusta

Rintakylä ja Larvamaita -kirjan laatiminen kesti neljä vuotta. Pitkä aika näkyy myös käsikirjoituksissa, joita löytyy kolme kappaletta. Ensimmäinen versio on kirjoitettu vuosina 1939–1940, toinen versio 1940–1941 ja kolmas versio 1943 keväällä, syksyllä vielä täydennetty juuri ennen kirjan painoon menoa. Kirja ilmestyi joulun alla 1943.

Ensimmäinen ja kolmas käsikirjoitus on tallennettu Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjallisuusarkistoon Helsingissä. Paulaharju lahjoitti Kurikan museolle keskimmäisen käsikirjoituksen kiitoksena kurikkalaisilta saamiinsa haastatteluista ja muistitiedoista.¹

¹ On olemassa vielä yksi käsikirjoitus/oikovedos, joka sijaitsee Samuli Paulaharjun museoidussa työhuoneessa Oulun museossa.

Kaksi ensimmäistä versiota on kirjoitettu käsin lyijykynällä tavalliselle kaupapaperille, joka ajan myötä on kellastunut ja haurastunut. Kolmas versio on kirjoitettu kirjoituskoneella. Jokaisen luvun Paulaharju aloitti piirtämällä ensin alkukuvan; tekstiin piti aina ensin piirtää kuva, postikortteja myöden. Muita kuvia tai piirroksia käsikirjoitukseen ei liittynyt, joskus luvun lopussa oli pieni merkki, loppuvinjetti, lintu, hyttynen, taikamerkki.

Samulille kirjoittaminen on pitkä, työläs prosessi, jonka aikana kirjoittaja käy läpi useita työvaiheita. Ensimmäinen vaihe (versio) käsittää luonnostelua, tietojen muistiinmerkitsemistä, ajatusten ja asioiden yhdistelyä ja valikoimista, jäsentelyä, yliviiivauksia. Toisessa vaiheessa on muokkaamista; korjausta, karsimista, lisäystä, keskeisten ajatusten laajentamista ja täydentämistä. Tässä versiossa käsialakin on jo aika tasaista, rauhallista, mikä kertoo että kokonaisuus on alkanut hahmottua. Kolmas versio on kirjoitettu koneella ja on lähes painokelpoinen, vain jonkin verran on korjattavaa, lisättävää tai karsittavaa, ja se on mennyt jo kustannustointajan luettavaksi. Varsinaista kuvitusta ei ole kolmannessakaan versiossa, joten vielä kerran tekijän on täytynyt saada kyseinen käsikirjoitus takaisin, jotta hän saattoi laittaa kuvat ja piirrokset paikoilleen sekä merkitä kuvien ja piirrosten paikat.

Kirjansa Paulaharju näki taiteellisena kokonaisuutena, jonka itse tahtoi luoda valokuvia, piirroksia, tekstiä ja ulkoasua ja kansikuvaa myöden, mikä on kirjailijoille harvinaista. Hän muutaman kerran suuttui kustantajalle, kun hänen

tekstiinsä oli kajottu. WSOY:n taholta ei tehty käsikirjoitukseen korjauksia lukuun ottamatta kirjoitus- tai lyöntivirheitä. Tämän voi hyvin todeta ohessa esiintyvistä kolmannen version sivuista.

Paulaharjun omaa tyyliä ei näy vielä ensimmäisessä versiossa, mutta toisessa kirjoittaja pääsee vauhtiin, löytää tyyliinsä ja kielensä. Hänen teoksiaan usein arvosteltiin niiden omalaatuisen ja liian rönsyilevän kirjoitustyylin vuoksi, mutta tuumaakaan hän ei poikennut omasta linjastaan.

Samuli luki iltaisin Jennylle ääneen mitä oli päiväsaikaan kirjoittanut, joskus

Jenny korjasi kirjoitus- ja lyöntivirheitä käsikirjoituksista. Kesäkuussa 1943 Samuli kirjoittaa pojalleen Ahdille: ”Kurikan kirja jäi Söderströmille. Ilmestynee jouluksi syväpainossa. Kallis kirja tulee, kuvia ja piirroksia noin 300. Hinta n. 200:-, Ei taida olla suurta menekkiä muualla kuin Kurikassa. Jos sielläkään suurta.” (15.6.43)

Tutkitaan ja vertaillaan muutamien lukujen aloitussivuja

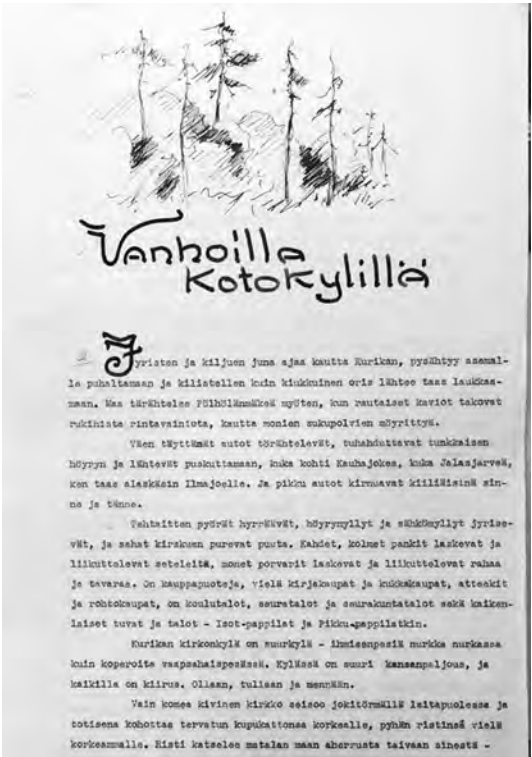
Kirjan nimi oli alkuaan Rintaa ja Larvaa. Loppuvaiheessa nimeksi selkiytyi *Rintakylä ja Larvamaita*. Esittelen ja vertailen kolmen luvun alkusivuja.

Kuva 1. Ensimmäinen versio tehty 27.11.39.

Kuva 2. Toinen versio tehty 17.8.40.

Kuva 3. Kolmas versio vuodelta 1943.

Kuva 4. Painettu kirja 1943.

I Teoksen ensimmäisenä lukuna on Vanhoilla kotokylillä

Ensimmäisen luvun ensimmäisessä versiossa otsikkokuvana on kirjoittajalle tuttu, ehkä läheinenkin maisema, lato, peltö ja risuaita, piirros on tehty 1939 (kuva 1). Toisen version kuvana on Karhuvuori, ja kuva hallitsee koollaan sivua (kuva 2). Kolmannessa versiossa on sama kuva mutta huomattavasti pienempänä (kuva 3). Alkukirjain J pysyy maltillisena kaikissa versioissa.

Painetussa versiossa luvun kuvana on piirros Kurikan kirkosta (kuva 4). Karhuvuoren kuva kertoo kirjoittajan omista vahvoista tunteista ja muistoista, mutta kirkon kuva sitoo koko kyläyhteisöä. Kirjoittaja ulkoisti kuvan merkityksen, koska kirja oli suunnattu kaikille kurikkalaisille. Piirros Karhuvuoresta muuttui pelkistetyksi kuvaukseksi Isoon-Karhuvuoren kukkulalta ja siirtynyt Alkusanan kuvaksi.

Kuva 5. Ensimmäinen versio tehty 22.5.40.

II Nenättömän sillalla tapellahan -luvun kolmen version aloitussivut

Ensimmäisessä versiossa neljä miestä heiluttaa uhkaavasti kankea (kuva 5). Otsikko on jaettu kolmelle riville ja leipätekstin alkuun on merkitty luja uhkaus: "Mies miestä vastahan. / Krosoon poika pirua vastahan." Sama uho säilyy kaikissa versioissa. Leipätekstin taiteiltu N-kirjain vie runsaasti tilaa.

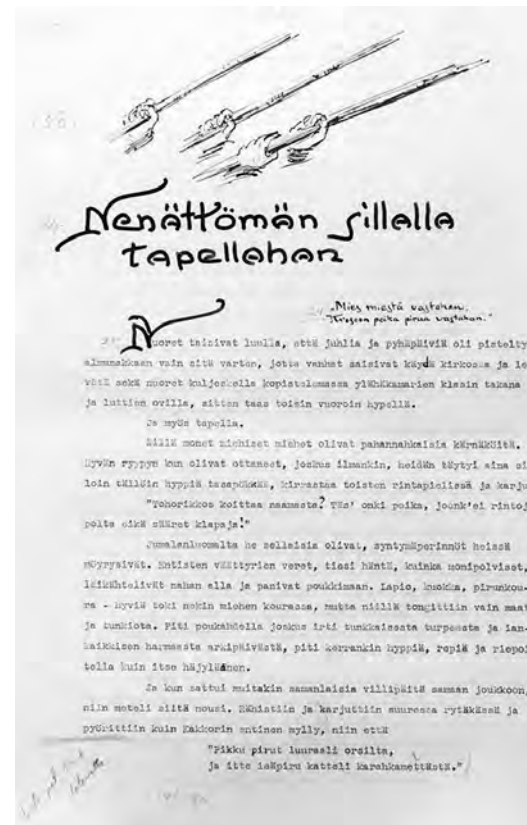

Kuva 6. Toinen versio tehty 24.1.41 (piirroksen merkityn päivämäärän mukaan).

Toisessa versiossa miehiä on kolme, kullakin on kangesta vankka ote (kuva 6). Otsikko on kahdella rivillä. Kolmannessa versiossa on myös kolme miestä, mutta miesten ote näyttää olevan edellistä versiota kevyempi (kuva 7). Kirjassa miesten ote on taas tiukempi ja otsikko on keskitetty kahdelle riville, N-alkukirjain on maltillisesti alkukappaleen laidassa (kuva 8).

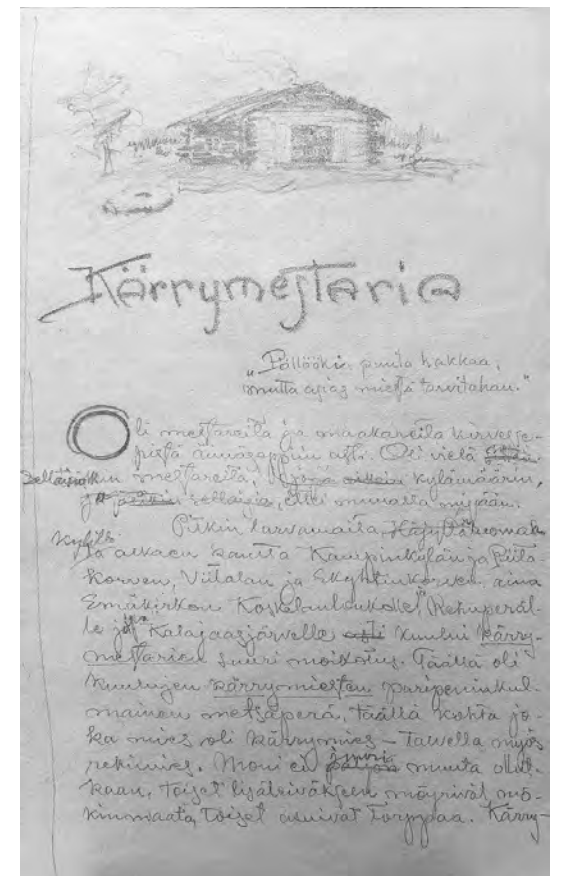
III Kärrymiehiä-luvun kolmen version aloitussivut

Ensimmäisen version otsikkona on Kärymestaria, mutta toisessa samoin kuin kolmannessa ja painetussa versiossa otsikoksi on vaihtunut muoto Kärrymiehiä (kuvat 8-10). Kolmannessa versiossa tekijä on taiteillut K-kirjaimen hallitsevaksi, ihan kuin johdattelisi lukijaa pajan suulle (kuva 10). Alkukuvan paja pysyy samana eri versioissa. Kirjassa paja nimetään kärrysepan pajaksi. Jos tarkkaan katsoo eri versioiden piirroksia, huomaa pajan oven suussa kumaran hahmon eli kärrymestarin työn touhussa. Varsinkin kolmannessa ja painetussa versiossa hahmo on parhaiten näkyvissä.

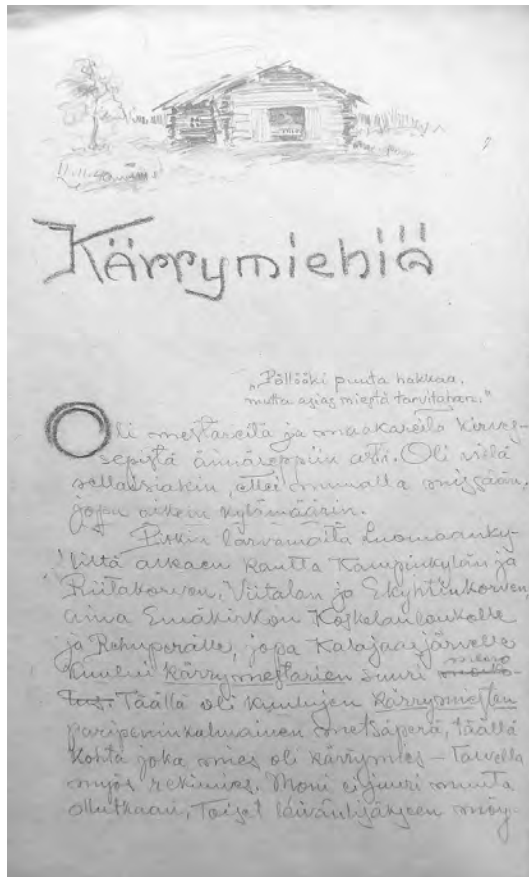

Kuva 7. Kolmas versio 1943.

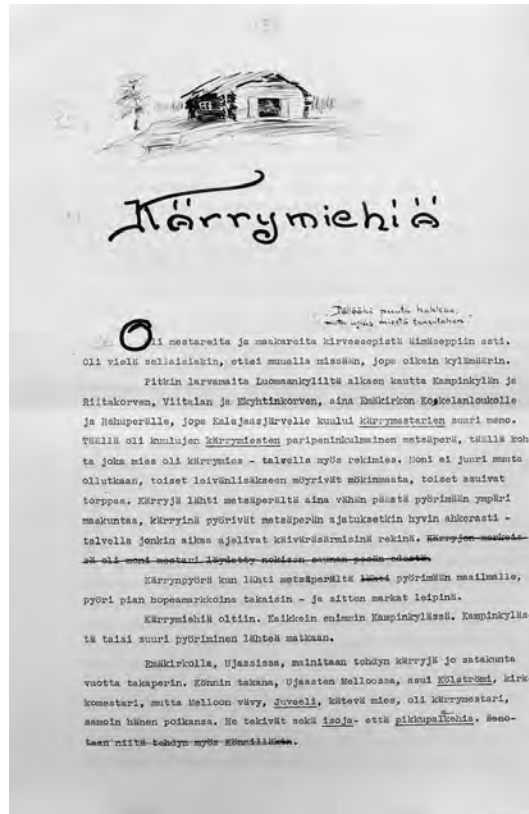
Käsikirjoitusten tarkempi vertailu ja tutkiminen on mielenkiintoinen tutkimuskohde. Mahdollisia käsiteltäviä seikkoja ovat tekstien lauserakenne, sanajärjestys, aikamuodot, sanojen valinta, kappalejaot, tekstaukset, tyyli ja erityisesti Paulaharjun piirtämät kappaleiden alkukirjaimet. Lisäksi huomiota on syytä kohdentaa tekstiin sijoitettuihin piirroksiin ja valokuviin. Mielenkiintoista on tarkastella myös näkökulman mahdollista muuttumista, tekstilisäyksiä sekä poistoja. Tämä kaikki kertoo kirjoittajan kokemasta kirjoitusprosessista, sen työstämisestä ja siitä, mitä kirjoittaja haluaa eniten painottaa.

Kuva 8. Ensimmäinen versio tehty 12.3.40.

Kuva 9. Toinen versio tehty 15.11.40
(piirros tehty 11.11.40).

Kuva 10. Kolmas versio tehty 1943.

Teoksen viimeisessä versiossa Paulaharju puhuttelee tuhlaajapoikaa, mikä kertoo kirjoittajan läheisestä suhteesta päähenkilöön (kuva 10). Tekstin merkitys syvenee omiksi koskettaviksi muistoiksi ja kokemuksi. Kirjailija hyvästelee kotokylän Isolla Karhuvuorella yksinäisen männyn hahmossa.

Kirjoittaja on tietokirjailija ja Samuli Paulaharjun pojantytär

Ippu-Ritva Lohikoski

Muistojen murusia Paulaharjujen Kurikka-ajalta

Paulaharjun setä ja täti, kuten me lapset ja myös vanhempamme ajan tapakulttuuriin pohjaten Samuli ja Jenny Paulaharjua kutsuimme, asustelivat Juhon ja Anni Ala-Jyrän talossa useaan otteeseen 1938–43. Ensimmäinen merkintä Ala-Jyrän vieraskirjassa on 7.9.1938 ja seuraava 8.6.–28.7.1939.

Samassa sukulaistalossa asustivat 1930- ja 40-luvuilla talon tyttäret Laina Lohikoski ja Saimi Tassi perheineen sekä evakkoperheitä Vuoksenrannasta ja Kurkijoelta. Myös inkeriläiset Martta Vasiljev ja Vihtori Luukkonen asuivat Ala-Jyrällä. Heidät pakko-palautettiin Neuvostoliittoon.

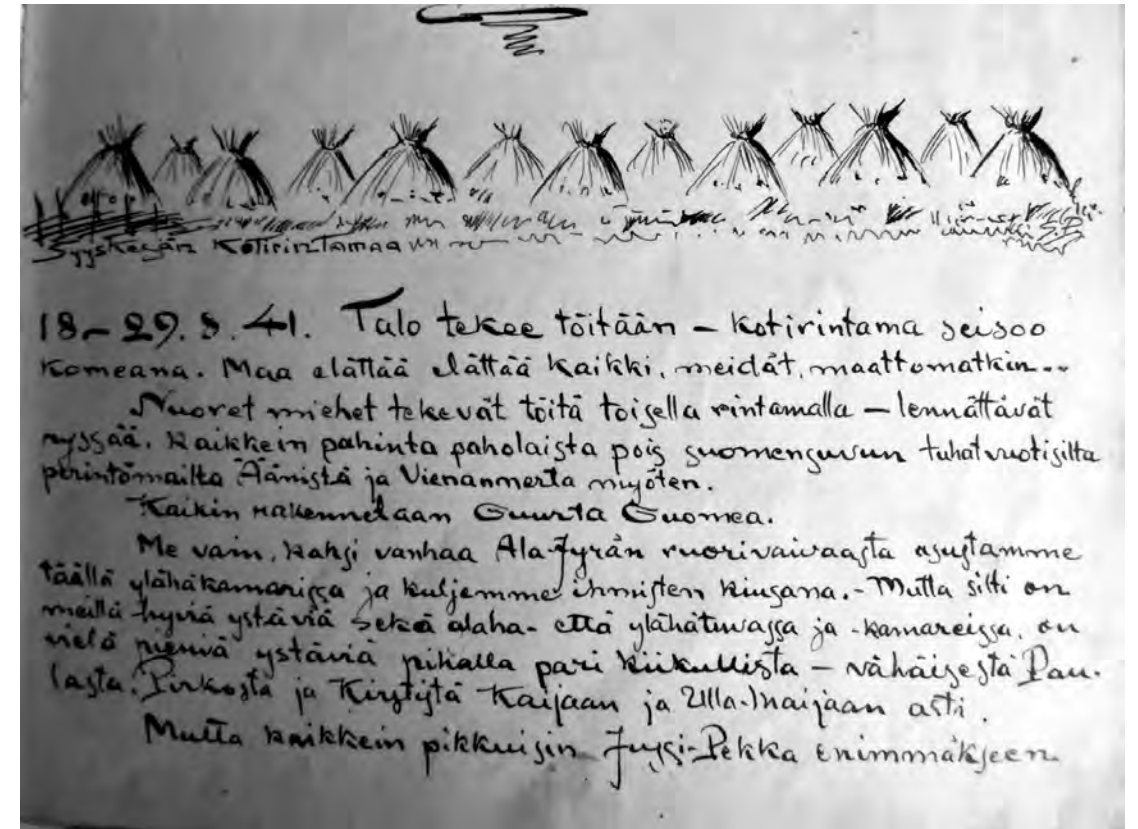

Kärriä vetävät Ala-Jyrän pihassa Pirkko Ala-Jyrä ja Ritva Lohikoski sekä takatuupparina Sirkka Tassi. Serkukset saivat Paulaharjun tädiltä ja sedältä aapiset Oulusta 2.9.1941.

Urho Virtanen

Ala-Jyrän talon asukkaat 1940. Eturivissä Ritvalla neljä valkonappia ja kaulus, vierellä Pirkko ja otsatukkainen Sirkka sekä Heikki kani sylissään. Vuoksenrantalainen Veikko Heikkonen vasemmalla golfhousuissaan myös kania hoivaten. Ala-Jyrällä majoittui sotavuosina jopa yli 40 ihmistä.

Setä ja tati Paulaharju asuivat vinttikamariissa ja menivät sinne tyytyväisen iloisina ja aina huomenet ja hyvän yön toivotukset toivottaen kömpiessään yli evakkoperheiden unisijojen, muisteli **Heikkosten** evakkoperheen **Veikko**-poika, s. 1928, johon minulla on yhä jatkuva yhteys.

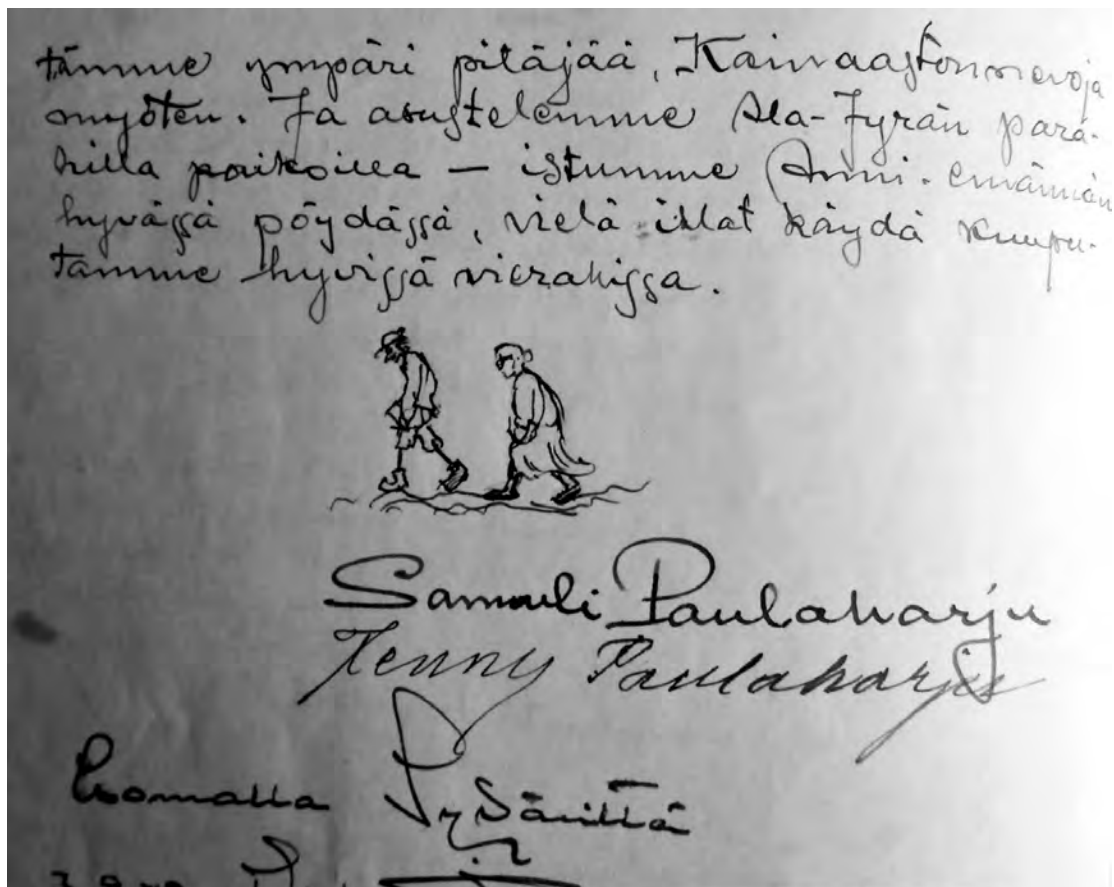
Heikki-veljelläni, s. 1931, oli ”ratkaiseva osuus *Rintakylä ja Larvamaita*-kirjan syntyyn”, kuten hän meille myöhemmin ilakoi. Tallissa oli Vimma-hevonen, sopivasti Heikin työpariksi, jos Juho-eno ei ehtinyt suitsiin. Toinen, Ville-hevonen, oli sotimassa rintamalla ja sieltä kotiin palatessaan löysi heti oman paikkansa tallista.

Heikki oli hädin tuskin kymmenvuotias, kun hänet ylennettiin istumaan oh-

jastajan penkille ja Paulaharjut kiipesivät takapenkille kirjoitustarvikkeet reppuissaan. Sen aikaiset tiet eivät olleet asfaltoituja ja, jos satoi, niin siitä viis, kiertelyt jatkuivat.

Heikki luetteli taloja ja torppia, joissa istuttiin vanhuksia jututtamassa ja kuvaamassa piirtäen ja valokuvaten. Herta-aisen tädin puhekumppaneina oli naisväki. Jäyhemmän, mutta leikkisän sedän jutut polveilivat miesväen elämää. Kaksin kun haastateltiin niin tulosta kertyi niin paljon SKS:n tallenteisiin, ettei sitä ennen, eikä jälkeenkään kellen muulla keräajällä.

Vielä lisäisin tietämäni Paulaharjun sedän nk. viimeisestä matkasta. Setä kuoli helmikuulla 1944 ja siunausjuhla oli Oulussa. Äitini, kotirintamallotta Laina

Sofia, ei voinut matkata sinne, mutta hän meni Kurikan kirkkomaalle ottaen mukaansa pienen rasiaa ja lapion. Oli sankarihautajaisten aikaa, joten hänen oli hyvä kerätä sieltä hiekkaa rasiaan. Sen hän antoi matkalaisten mukaan Ouluun ja tällä kotiseudun hiekalla Paulaharjun setä sai viimeisen siunauksensa kurikkalaisena kunnioitettuna merkki-miehenä.

Kirjoittaja kertoi Rintakylille ja Larvamaille -seminaarissa muistojaan Paulaharjuista yhdessä serkkunsa Pirkko Honkolan os. Ala-Jyrän kanssa.

Huhtikuussa 2018 ilmestyi

Monena mies matkalla

Samuli Paulaharjun elämästä, matkoista ja kertojista

Marjut Paulaharju

Samuli Paulaharju tunnetaan kansanperinteen kerääjänä ja kirjailijana. Hän oli kuuromykkäkoulun opettaja, joka vaelsi loma-aikoinaan ja myöhemmin eläkeläisenä ympäri Suomea ja tallensi valtavan määrän kansanperinnettä.

Tämä kirja johdattaa lukijan Samuli Paulaharjun monille matkoille ja esittelee hänen elämänvaihteita, osittain eri näkökulmasta kuin aiemmin. Perheestä kuvataan seikkoja, joista on tähän asti vaiettu. Samuli Paulaharjun toinen avioliitto Jenny Simeliuksen kanssa ei ollut niin avoin kuin tutkimus on antanut ymmärtää. Välit aiemmasta avioliitosta syntyneiden lasten kanssa olivat usein hyvinkin kireät.

Samuli Paulaharju sai Jennystä hyvän matka- ja keruukumppanin. Samuli kirjoitti matkoiltaan kirjoja, jotka myös itse kuvitti piirroksin ja valokuvin. Kirjoissaan hän mainitsee haastattelemansa henkilöt, jotka ovat auttaneet kerääjää perinteen tallentamisessa. Samuli ja Jenny Paulaharju suunnittelivat viimeisinä vuosinaan laativansa kertojistaan kirjaa, mutta Samulin poismeno katkaisi hankkeen.

Kertojat on nyt koottu yhteen teokseen, tietoja heistä on kerätty alueittain käyttäen lähteinä Samulin ja Jennyn matkapäiväkirjoja, Samulin kirjojen tekstejä tai erillisiä artikkeleita.

Koko 170 x 220 mm
Sivuja 216
ISBN 978-952-80-0135-5

Kustantaja BoD-Books on Demand
Helsinki, 2018
Sovh 25,00 €

Kirjaa voi tilata hyvin varustetuista kirjakaupoista sekä verkkokirjakaupoista, kuten Adlibris, Booky ja Suomalainen.com.

Juho Mäkelän akvarelli Samuli Paulaharjusta

Kuvat: Jouko Tuomisto

Oululaisen taiteilijan ja Samuli Paulaharjun ystävän, **Juho Mäkelän**, akvarelli Samuli Paulaharjusta 1943. WSOY tilasi Mäkelältä muotokuvan Paulaharjusta ja Mäkelä maalasi akvarellin, jota WSOY ei hyväksynyt vaan vaati öljyvärimaalauksen. Mäkelä kuitenkin kuoli syksyllä 1943 ja työ jäi tekemättä.

Toinen akvarelli löytyi erästä kuolinpesästä ja sitä tarjottiin säätiölle ostettavaksi. Säätiö osti akvarellin ja lahjoitti sen 20-vuotisjuhlissaan puheenjohtaja Lauri Rinta-Kannon puheen siivittämänä Kurikan kaupungin taidekokoelmiin ja sijoitettavaksi kirjastoon.

SAMULI PAULAHARJUN SÄÄTIÖ

LUOVUTUSTODISTUS

Samuli Paulaharjun Säätiö sr. luovuttaa Kurikan kaupungin taidekokoelman pysyväksi osaksi taiteilija Juha Mäkelän maalaaman akvarellin. Akvarelli on maalattu Oulussa vuonna 1943 ja siinä on kasvokuva professori Samuli Paulaharjusta.

Muotokuvan tilaajana tuolloin oli kenties Werner Söderströmin kustannusyhtiö, joka halusi muotokuvalla juhlistaa Paulaharjun elämäntyötä ja nimitystä professoriksi.

Muotokuvia on todennäköisesti olemassa vain kaksi kappaletta, toinen on WSOY:n taidekokoelmissa. Tämä kaupungin hallintaan luovutettava teos löytyi Joensuusta yksityisestä taidekokoelmasta.

Samuli Paulaharjun säätiö sai mahdollisuuden ostaa maalauksen keväällä 2018. Säätiön 20-vuotisjuhlaseminarin yhteydessä, 14.4.2019, säätiö luovutti akvarellin Kurikan kaupungin hallintaan ja osaksi Kurikan kaupungin taidekokoelmaa. Säätiö toivoo, että Samuli Paulaharjun muotokuva sijoitetaan Kurikan kirjastoon kaikkien siellä asioivien henkilöiden nähtäväksi.

Kurikassa 14.4.2019

Samuli Paulaharjun Säätiö sr.

Lauri Rinta-Kanto
Hallituksen pj.

Pirkko Paaermaa
Hallituksen vpj.

Tiina Kankaanpää
Rahastonhoitaja

Lauri Pitkänen

Tunturien yöpuolta -sarjakuvataidekirjan synty

Kuvitus tarinasta "Metsän Pelästyttämä".

Kiinnostukseni kansanperinteeseen ja mytologiaan on ollut osa elämäni päiväkodista saakka. Ollessani lapsi äitini luki minulle Suomen luontoon liittyviä satuja ja sain kaiken lisäksi asua maaseudulla, jossa luonto oli hyvin vahvasti läsnä. Sain myös mahdollisuuden ilmaista itseäni monilla luovilla tavoilla, joista tärkeimmäksi muodostui vuosien

aikana piirtäminen. Lapsuuteni varrella kokemani tarinat ja elämykset olivat ja pysyivät olennaisena osana mielenmaisemaani.

Keväällä 2015 olin mukana kymmenen taiteilijan joukossa kuvittamassa sarjakuvaromaania, joka pohjautui Eino Leinon teokseen *Helkavirsiä*. Tässä

projektissa inspiroiduin toden teolla kuvittamaan kansanperinteeseen pohjaavaa tekstiä. Aloitettuani opiskeluni Lapin yliopistossa olin käynyt useaan otteeseen kuuntelemissa uskontotieteen emeritusprofessori **Juha Pentikäisen** luentoja arktisen alueen alkuperäiskansojen mytologiasta. Loppusyksyllä 2016 eräältä Pentikäisen luennolta palalessani kävin kotimatalla kirjakaupassa. Ostin kauppareissullani Samuli Paulaharjun kirjan *Tunturien Yöpuolta*. En ollut aiemmin kuullut teoksesta, mutta kirjan takakannen luettuani päätin tehdä ostoksen.

Saman päivän iltana, luettuani kaksi kirjan tarinoista, päätin jo tehdä niiden pohjalta kuvitusta. Paulaharjun vivahteikas ja eläväinen kirjoitustapa tekivät minuun välittömän vaikutuksen. Heti luettuani kirjan loppuun päätin tutustua

Kuvitus tarinasta ”Jorpa Ollin kuolema”.

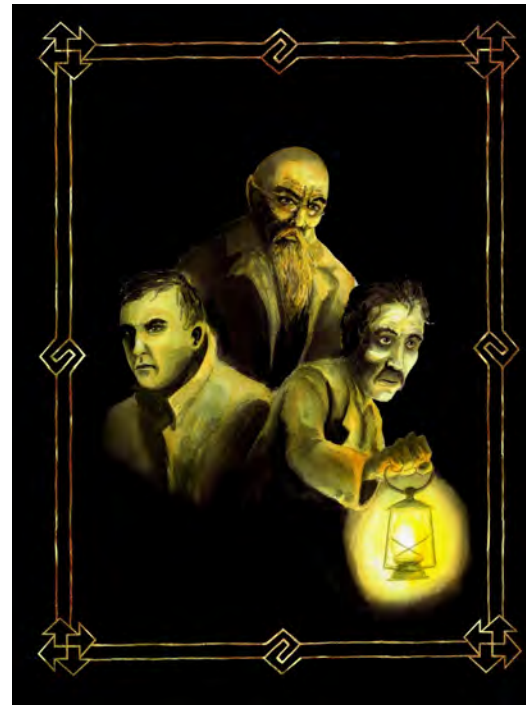

Kuvitus tarinasta ”Haavruuva Huutaa”.

Paulaharjun tuotantoon. Ostettuani ja luettuani kirjan *Lapin Muisteluksia* sain aiempaan vuonna julkaistun *Helkavirsiä*-sarjakuvaromaanin pohjalta kunianhimoisen ajatuksen. Päätin aloittaa ensimmäisen suuren taideprojektini. Suuren sarjakuvaromaanin *Tunturien Yöpuolen* tarinoihin perustuen.

Rakkaus myytteihin ja satuihin

Ymmärsin edessä olevan työn suuruuden. Tämän vuoksi aloin saattamaan kokoon ryhmää pohjoisesta kansanperinteestä ja luonnosta kiinnostuneista taiteilijoista. Eräs tärkeistä piirteistä, joita toivoin muilta kuvittajilta löytyvän, oli lapsuudesta saakka kumpuava nostalginen rakkaus myytteihin ja satuihin. Uskoin ja toivoin tämän rakkauden näkyvän kirjan lopputuloksessa.

Ensimmäinen posteritöni työn alla olevaa sarjakuvaromaania varten. 1900-luvun alkupuolelle sijoittuva fiktiivinen tarina, jossa seikkailevat pääosissa Samuli Paulaharju, Kai Donner ja Sigurd Wettenhovi-Aspa. Teos tulee olemaan yhteistyö kuvataiteilija Lauri Pitkäsen ja kirjailija Juha Jyrkäksen välillä. Kirjan on tarkoitus tulla julkaistuksi kesällä 2021.

Kokoamaani tiimiin kuuluneet taiteilijat koostuivat kahdesta hyvästä ja taitavaksi tietämästäni tuttavastani sekä kahdesta entuudestaan tuntemattomasta henkilöstä, joiden taidetta olin jo muuttaman vuoden ajan arvostanut. Tiimini jäsenet olivat Helsingissä asuva sarjakuvataiteilija **Petri Hiltunen**, Rovaniemellä tuolloin asunut taiteilija **Jouko**

Kirjoittaja on 1988 syntynyt, Porvoosta lähtöisin oleva kuvataidekasvatuksen opiskelija Lapin yliopistosta

Kuvitus gradustani, jossa pyrin kuvittamaan Sompion suurnoita Akmeen legendan. Kuva on myös osa taiteilija Jouko Alapartasen kanssa työstimästäni pohjoisten legendoja käsittelevää taideprojektia. Kuvitusta täydentää lainaus Paulaharjun kirjasta ”Sompio”.

Alapartanen, nukentekijä **Lea Kaulanen** sekä hänen tyttärensä **Elsa Maria Kaulanen**. Tämä lahjakas ja värikäs joukko eri luovien alojen osaajia auttoi minua antamaan visuaalisen muodon Paulaharjun klassikkoteokselle. Kaikki taiteilijat suhtautuivat työhönsä sopivalla vakavuudella, panoksella ja luovalla ilolla.

Paulaharjun synnyinkodin kohtalosta väännettiin Kurikassa yli 15 vuotta – hirret myytiin lopulta kesämökiksi Iijoelle

Johannes Ujainen

Tiina ja Jukka Haavisto jatkoivat 1990-luvun alkuun Samuli Paulaharjun synnyinkodin myyntiponnisteluja. Lopulta ison talon terveet hirret myytiin kesämökin rakennuspuiksi Ijoen rannalle.

Samuli Paulaharjun säätiön hallitus tutustui 2017 syyskokouksensa yhteydessä **Tiina Haaviston** OloTila-koulutuskeskukseen Viitalankylässä. Naapurissa asuvien Tiina ja **Jukka Haaviston** kotitalon tontilla sijaitsi 1990-luvun alkuun saakka sinne 1916 Kampinkylästä siirretty Samuli Paulaharjun synnyinkoti.

Haavistoilla on tallessa runsas kokoelma lehtileikkeitä ja papereita 1970–90-luvuilta, kun talo määrättiin 1970-luvun puolivälissä purettavaksi uuden päärakennuksen tieltä ja sen kohtalosta väännettiin Kurikassa kättä aina 1990-luvun alkuun saakka.

Paulaharjun synnyinkoti Viitalankylään siirrettynä ennen talon purkamista.

Taloa pyrkivät ensin myymään Kurikka-Seuralle ja Kurikan kaupungille Jukka Haaviston vanhemmat **Sirkka** ja **Matti Haavisto**. Sukupolvenvaihdoksen jälkeen ponnisteluja jatkoivat Tiina ja Jukka Haavisto.

– Vuonna 1976 vanhemmat aloittivat myymisen ja viimeisen kerran me vielä 1990 sitä yritettiin tarjota. Lopulta myin terveet hirret 5000 markalla kesämökkivärkiksi Ijoen varteen, Jukka Haavisto huokaa.

Kurikka-Seura mietti talon hankkimista museonmälle ja Nuijamies-kuoro sen siirtämistä Kyrönjoen itärannalle. Museovirastostoltakaan ei hellinnyt rahaa, joten vaihtoehtoksi jäi vain Kurikan kaupunki.

Paulaharjun synnyintalo rakennettiin 1850-luvulla

Paulaharjun synnyintalo oli rakennettu jo 1850-luvulla, mutta Kampinkylästä siirtämisen jälkeen sitä oli laajennettu. Taloa asui **Eero Koivisto** perheineen ja heiltä Jukka Haaviston isä osti talon 1973. Uutta päärakennusta ryhdyttiin kohta suunnittelemaan ja se rakennettiin 1976. Tontti jäi tukkoiseksi ja asemakaavakin määräsi vanhan talon purettavaksi.

– Ymmärsimme hyvin Paulaharjun työn merkityksen Kurikalle. Meillä ei kuitenkaan ollut resursseja talon siirtämiseen ja säilyttämiseen. Kaikki kivet kyllä käännettiin. Siitä voimme olla ylpeitä, Haavistot toteavat.

Suurin syy säilyttämisen vastustukseen kaupungilla oli, että talo oli siirretty, eikä se enää ollut alkuperäinen. Alkuperäisinä pitivät vastustajat enää talon ulko-ovia eli ns. susioivia.

Vielä 1987 kaupunginhallitus mietti asiaa ankarasti. Kulttuurilautakunta ja Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo olivat ehdottaneet talon siirtämistä takaisin Kampinkylään, Paulaharjun synnyinkodin paikalle pystytetyn patsaan lähetyville. Kustannuksia, kaupungin laskelmien mukaista 400 000 markkaa, pidettiin liian suurina.

Paulaharjua ei osattu silloin arvostaa

Keskustelu lainehti lehdistössä vuosia ja monet arvelivat, että kysymys oli ra-

haa enemmän tahdosta – ettei Samuli Paulaharjua osattu tarpeeksi arvostaa. Eräskin juttu oli otsikoitu: ”Kaupunki pohtii yhä Sampan töllin kohtaloa”.

Vielä vuoden 1990 talousarvioon ehdotettiin Kampinkylän Pienviljelijäyhdistykselle 120 000 markkaa Paulaharjun talon ostamista, siirtämistä ja rakentamista sekä tontin ostamista varten. Valtuusto veti pitkän keskustelun päätteeksi punakynällä ehdotuksen yli.

Jäljellä ”Sampan töllistä” on Kurikassa enää kasa papereita, valokuvia ja muistoja.

Artikkeli on julkaistu Kurikka-lehdessä marraskuussa 2017, kirjoittaja on Samuli Paulaharjun säätiön hallituksen varapuheenjohtaja

Samuli Paulaharjun jalanjäljillä

- valokuvanäyttely ja avajaisseminaari

03.05.2017 klo 17.00 alkaen

Näyttelyn sisällöstä kertovat Inkerin kulttuuriseuran puolesta VTT Helena Miettinen ja YTM Aune Kämäräinen. Tietokirjailija FM Marjut Paulaharju kertoo isoisänsä merkittävästä kansanperinteen tallennustyöstä.

Vapaa pääsy. Tervetuloa!

Kurikan
KIRJASTOT

Pirkko Paaermaa

Samuli Paulaharjun jalanjäljillä Inkerinmaalla vuonna 1911 ja 100 vuotta myöhemmin

Pohjois-Inkerissä ollut Vuoleen kirkonkylä hävitettiin ennen talvisotaa. Aune Kämäräinen ja Helena Miettinen seisovat aution kirkonmäen rinteellä touku-kuussa 2012. Samuli Paulaharjun 1911 ottamassa kuvassa erottuu sama pinnanmuodostus, vain rakennukset puuttuvat. Kuvapari ilmestyi elokuussa 2016 Etelä-Saimaa-lehdessä.

Kurikan kirjastossa avattiin 3.5.2017 valokuvanäyttely, jossa esiteltiin rinnakkain Samuli Paulaharjun 1911 kuvaamia valokuvia Inkerinmaalta ja Inkerin kulttuuriseuran samoilta paikoilta noin 100 vuotta myöhemmin ottamia

valokuvia. Samuli Paulaharju teki kesällä 1911 pitkän tutkimusmatkan Inkerinmaalle, Kannakselta aina Pietarin itä- ja länsipuolelle, ja tallensi runsain kuvin ja piirroksin rakennuskantaa ja ihmisten eloa.

Jouko Tuomisto

Marjut Paulaharju kertoo 2010 ilmestyneestä Samuli Paulaharjun Inkeri-kirjastaan.

Valokuvanäyttelyn avajaisseminaarissa tietokirjailija FM **Marjut Paulaharju** kertoi vuoden 1911 Inkerinmatkan tuloksista ja havainnoista sekä niiden pohjalta 2010 kokoamastaan kirjasta *Samuli Paulaharjun Inkeri*.

Sata vuotta myöhemmin Inkerin kulttuuriseura seurasi Paulaharjun 1911 kulkemia polkuja. Näin syntyi valokuva- ja tietonäyttely Inkerinmaan muutoksista sadan vuoden aikana. Näyttelyn sisältöä esittelivät Inkerin kulttuuriseurasta VTT **Helena Miettinen** ja YTM **Aune Kämäräinen**.

Viidennen kerran Paulaharju-seminaari Oulussa

Operaatio Paulaharju päättyy elokuussa Haltille

Kuvat: Pentti Yli-Karjanmaa

Juha Hurme vei viimeisen Operaatio Paulaharju -esityksensä elokuussa Haltille. Hän on kokoamassa kirjaa Paulaharjun Lappi-aiheisista teoksista ja kirjoittamassa Paulaharjusta näytelmää Rovaniemen teatteriin.

Kalevalaseura järjesti viidennen kerran Paulaharju-seminaarin Oulun kirjastossa 14.4.2018. Tällä kertaa aiheena oli Paulaharju ja Ruija. Seminaari keskittyi Samuli ja Jenny Paulaharjun pitkiin matkoihin Jäämeren rannoille vuosina 1925–34, jolloin he haastattelivat alueella asuvia kveenejä. Kveenien kulttuuri

on toisen maailmansodan tuhojen jälkeen vasta hiljattain uudelleen elpynyt.

Aihetta valotti mm. tietokirjailija **Marjut Paulaharju**, joka on kirjoittanut isoisästään kertovan elämänkerran nimeltään *Ruijanrannan reppuherra*, SKS 1989.

Oulun hautausmaalla oli huhtikuussa vielä runsaasti lunta, mutta niin vain seppelle haudalle vietiin Lauri Rinta-Kannon ja Erkki-Sakari Harjun tampattua polun hautakiven äärelle.

Kalevalaseuran seminaarisarjan innoittajana oli ollut ohjaaja-kirjailija **Juha Hurme**, joka veti elokuun lopulla 2018 viidennen kerran *Operaatio Paulaharjun*. Projektin päättyi Haltin eteläpuolella sijaitsevalle Pitsusjärvelle. Kaikki esitykset pohjautuivat Samuli Paulaharjun novellikokelmaan *Tunturien yöpuolta*, WSOY 1934.

– Halti on saanut nimensä tunturihaltioiden linnakkeesta. *Tunturien yöpuolta* -kokoelman Ruija-novellit on asetettava korkeimmalle sijalle kirjallisuudessaamme, Hurme maalaili.

Seminaarin jälkeen Samuli Paulaharjun säätiö kävi viemässä Samuli Paulaharjun haudalle seppeleen.

Oululaisille Samuli Paulaharju on myös ”oman kylän poika”

Kuvat: Pentti Yli-Karjanmaa

Valaistu Paulaharjujen ”Sininen talo” ei ole vuoden 1938 Oulua kuvaavassa pienoismallissa Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseossa vielä sininen. Tuira oli tuohon aikaan puolitoistakerroksisten puutalojen kaupunginosa.

Samuli Paulaharju syntyi Kurikan Kampinkylässä 1875 ja kurikkalaiset pitivät häntä luonnollisesti omana merkkimiehenään. *Rintakylä ja Larvamaita* -teos ilmestyi 1943 ja oli Paulaharjun viimeinen, 21. teos, kunnianosoitus rakkaalle Kurikalle.

Myös oululaiset pitivät Samuli Paulaharjua omanaan, syystäkin. Samuli Paulaharju asui Oulussa yhteensä 40 vuotta, teki siellä pitkän työuransa opettajana, kuoli siellä 1944 ja on haudattu Oulun hautausmaalle.

Samuli Paulaharju ja hänen kurikkalainen vaimonsa **Kreetta-Liisa** os. Isokorpi sekä perheen kolme lasta, **Lyyli**, **Aili** ja **Lauri**, muuttivat Ouluun vuonna 1904 Viipurinläänin Uudeltakirkolta. Oulussa perhe kasvoi vielä kahdella lapsella, **Ahti** syntyi 1906 ja **Paula** 1909. Perheen isä Samuli oli saanut 1904 Oulun kuuromykkäkoulusta väliaikaisen opettajan viran. Suoritettuaan vaadittavat tutkinnot hänet nimitettiin 1907 käsityön, kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajaksi, ensin kahdeksi koevuodeksi ja sitten 1909 varsinaiseen virkaan.

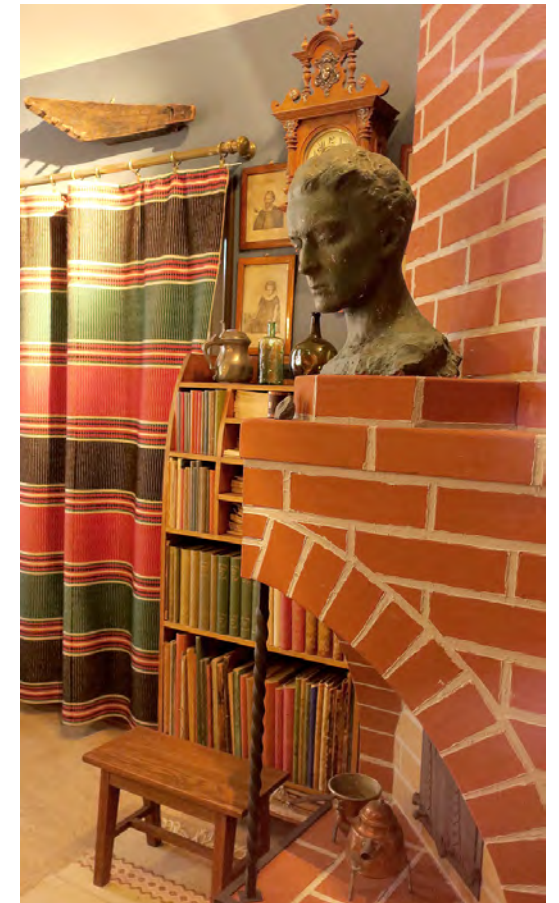

Samuli Paulaharjun työhuone löytyy sellaisenaan siirrettynä museon kolmannelta kerroksesta.

Perhe asui Oulussa pitkään melko ahtaasti vuokralla, mutta kesäisin tultiin Kurikkaan. Samulia taas kesät veivät pitkille keräysmatkoille milloin Karjalaan, milloin Viaan tai Inkeriin. Lapin lumoihin päästyään suunta oli kohti pohjoista, Ruijan rannoille ja kolttien maille.

Perhettä kohtasi syksyllä 1913 suuri suru, kun äiti Kreetta-Liisa menehtyi jonkin aikaa sairastettuaan. Seitsemän vuoden leskeyden ja yksinhuoltajuuden jälkeen Samuli Paulaharju avioitui opettajatoverinsa **Jenny Simeliuksen**

Samuli Paulaharjusta tehtyjä pystejä on sijoitettu työhuonetta ympäröivien kirjajhylyjen lomaan. Työhuoneen paulaharjumainen tunnelma on käsinkosketeltava. Osa huonekaluista on Paulaharjun itse tekemiä.

Sininen talo on säilynyt kerrostalojen keskellä. Siinä on ollut Jenny Paulaharjun kuoleman jälkeen ravintola ja antikvariaatti. Nyt talo on suojeltu ja sitä asuu nuori arkkitehtipariskunta, joka on kunnostanut taloa ja pihapiiriä. He ovat ylpeitä talostaan ja sen historiasta.

Samuli Paulaharjun pitkäaikainen työpaikka, Oulun kuvataiteiden koulu on edelleen toiminnassa.

Samuli Paulaharjun kunniaksi pystytetty muistomerkki Tuirasta Ruijan rannoille sijaitsee Tuirassa Oulujoen suistossa, Merikosken rantatöyräällä. Pronssinen veistos on kuvanveistäjä Ari Kochin käsialaa ja paljastettiin Oulun päivien yhteydessä 2.9.1995, kun Paulaharjun syntymästä oli kulunut 120 vuotta. Mieskuoro huutajat esiintyi julkistamistilaisuudessa. Tekijän mukaan veistos symboloi matkantekoa ja uteliaisuutta.

Paulaharju ja Ruija

Paulaharju-seminaari
Pääkirjasto, Pakkalan sali
la 14.4.2018 klo 11.45–16.00

11.45	Teatteriohjaaja, kirjailija Juha Hurme lukee kirjaston aulassa novellin Samuli Paulaharjun novellikokoelmasta <i>Tunturien yöpuolta</i> (1934)
12.00	Ulla Piela, FT, toiminnanjohtaja, Kalevalaseura: Seminaarin avaus: Paulaharju ja Ruijan suomalaiset
12.15	Lassi Saressalo, dosentti, tietokirjailija: Paulaharju kveenien parissa
13.00	Marjut Paulaharju, tietokirjailija: Ruijanrannan merkitys reppuherralle
13.45	Kahvitauko
14.00	Anitta Viinikka-Kallinen, apulaisprofessori, UiT Norges arktiske universitet: Kveenit norjalaisessa kaunokirjallisuudessa
14.45	Sirkka Seljevold, visuaalinen antropologi, UiT Norges arktiske universitet: Nykykveenien kulttuurista
15.30	Juha Hurme: Operaatio Paulaharju – Haltille! Loppukeskustelu
16.00	Seminaarin päätös

OULU | Kaupunginkirjasto

KALEVALASEURA

Pentti Yli-Karjanmaa

Paulaharju kolttain mailla -seminaarin aluksi Juha Hurme luki kirjaston portailta Tunturien yöpuolta -teoksen novellin Vantus meren rannalla.

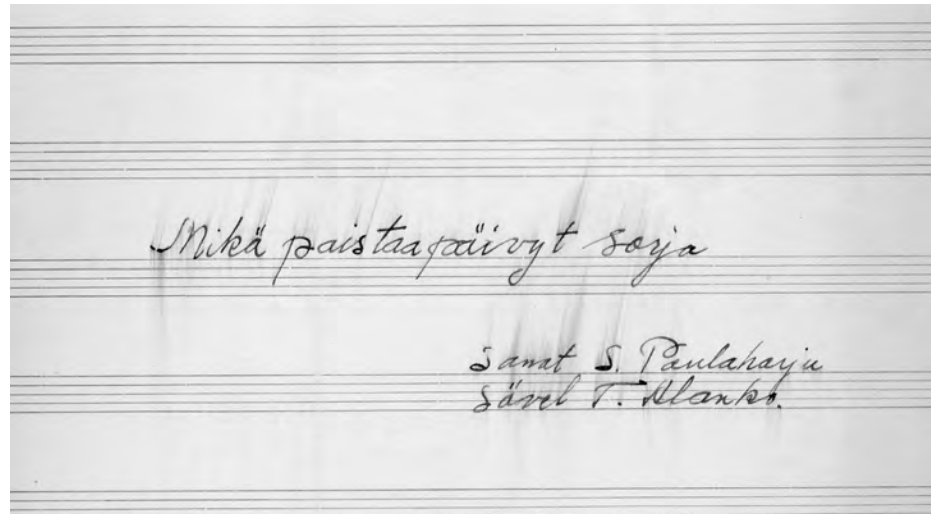
kanssa, josta tuli myös kumppani kesäisille keräysmatkoille. Edellisenä vuonna 1919 Paulaharju oli hankkinut perheelle talon Oulun Tuirasta, kaukaa keskustasta, mutta läheltä kuuromykkäkoulua. Tässä ns. Sinisessä talossa hän asuikin sitten loppuelämänsä.

Kalevalaseura järjesti Oulun kirjastossa huhtikuussa 2017 jo neljännen Samuli Paulaharju-seminaarin. Seminaarit ovat liittyneet ohjaaja **Juha Hurmeen** vetämään 5-vuotiseen Operaatio Paulaharjuun, joka on johdatellut Paulaharjun *Tunturien yöpuolta* -teoksen syn-
tysijoille, Lapin tuntureille.

Vuonna 2017 seminaarin teemana oli *Paulaharju kolttain mailla* ja Juha Hurme vei esityksensä saman vuoden elokuussa kolttien maille, Näätämöön. Esi-
tysvuorossa tunturien kätköissä oli pie-
noisnäytelmä Paulaharjun novellista *Kieruan vanha pappi*.

Säätiö sai lahjoituksena Samuli Paulaharjun arkistosta löytyneen laulun

Marjut Paulaharju

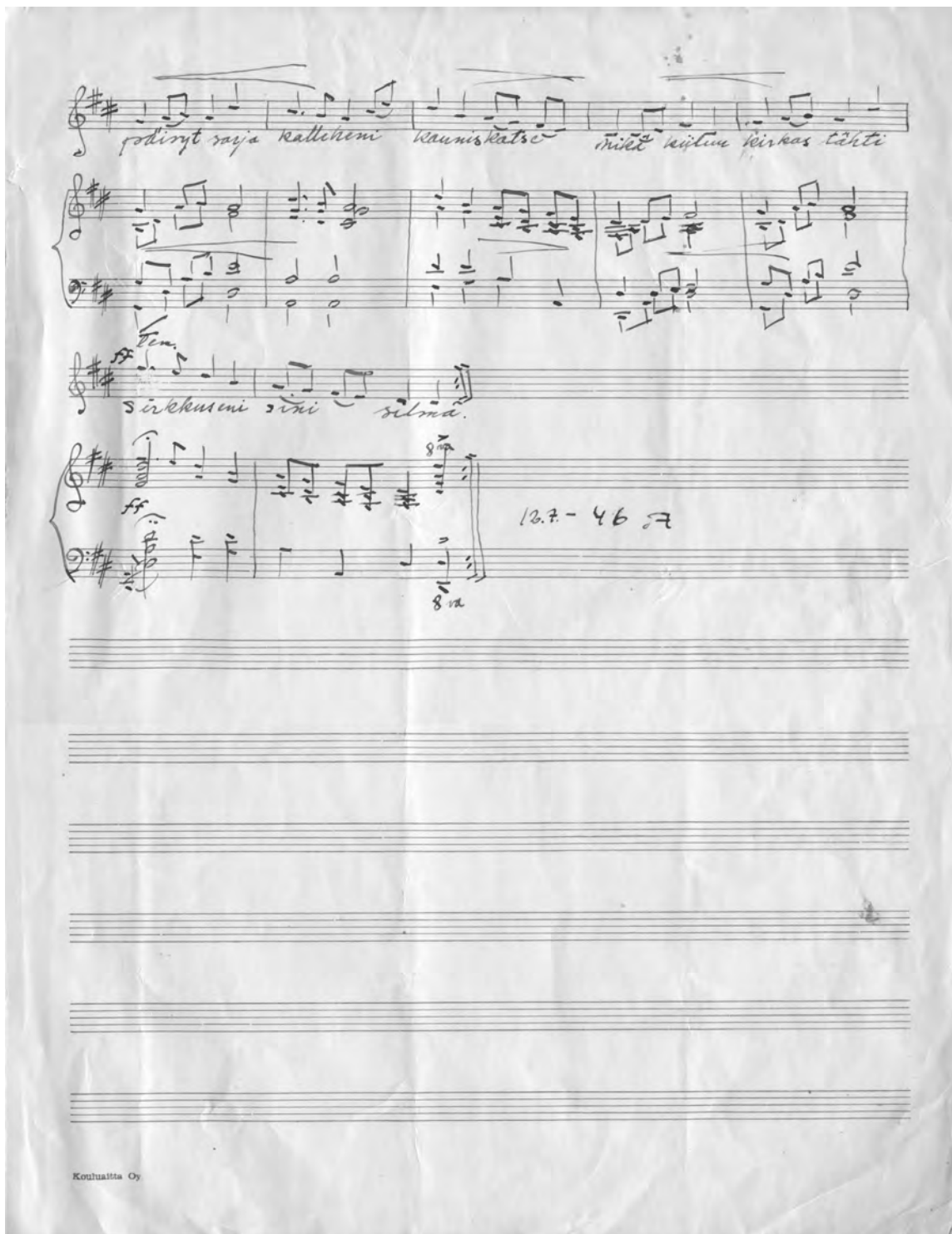

"Mikä paistaa päivänyt sorja"-laulu on Samuli Paulaharjun sanoittama ja Toivo Alangon säveltämä. Merkinän mukaan Alanko on antanut laulun 12.7.1946 lahjana Jenny Paulaharjulle.

Kurikkalaiset onnittelemassa Samuli Paulaharjua Oulussa professorinimityksestä syksyllä 1943 vas. Yrjö Koski-Laulaja, Samuli Paulaharju, Tyyne Saari, Jenny Paulaharju, Linnea Simojoki ja Juho Kiskola.

A photograph of a handwritten musical score on aged paper, showing multiple staves. The title 'Mikä paistaa päivänyt sorja' is written at the top. The score is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The tempo and mood markings 'Allegria Amabile' and 'Andante cantabile' are visible. The lyrics are written below the notes. The score is signed 'Prof. rva Jenny Paulaharjulle' at the top left.

Samuli Paulaharjun Säätiön valtuuskunnan (v:sta 2019 hallitoneuvoston) ja hallituksen jäsenet 2016–2019

Valtuuskunta

2016:

Reijo Kiskoja, puheenjohtaja
 Antti Iso-Koivisto
 Olavi Kandolin
 Kalevi Kivistö
 Pekka Laaksonen
 Leena Muurimäki
 Riitta Pihlajamäki
 Marjo Timonen, varapuheenjohtaja
 Jouko Tuomisto
 Kimmo Paulaharju
 Terhi Vuojala-Magga
 Petri Varsta
 Kolme viimeksimainittua suvun edustajina.

2017:

Reijo Kiskoja, puheenjohtaja
 Antti Iso-Koivisto
 Olavi Kandolin
 Kalevi Kivistö
 Pekka Laaksonen
 Leena Muurimäki
 Riitta Pihlajamäki
 Marjo Timonen, varapuheenjohtaja
 Jouko Tuomisto
 Kimmo Paulaharju
 Yrjänä Vuojala
 Petri Varsta
 Kolme viimeksimainittua suvun edustajina.

Hallitus

2016:

Lauri Rinta-Kanto, puheenjohtaja
 Eija-Irmeli Lahti, varapuheenjohtaja
 Hannu Alanen
 Jussi Hietikko
 Merja Latvala
 Katja Rinta-Nikkola
 Heikki Rinta-Rahko
 siht. Pirkko Paaermaa

2017:

Lauri Rinta-Kanto, puheenjohtaja
 Pirkko Paaermaa, varapuheenjohtaja
 Hannu Alanen
 Jussi Hietikko
 Merja Latvala
 Katja Rinta-Nikkola
 Johannes Ujainen
 siht. Tuula Linjala

Valtuuskunta

2018:

Reijo Kiskoja, puheenjohtaja
Antti Iso-Koivisto
Olavi Kandolin
Kalevi Kivistö
Pekka Laaksonen
Leena Muurimäki
Riitta Pihlajamäki
Marjo Timonen, varapuheenjohtaja
Jouko Tuomisto
Yrjänä Vuojala
Petri Varsta
Kaksi viimeämainittua suvun edustajina.

Hallitus

2018:

Lauri Rinta-Kanto, puheenjohtaja
Pirkko Paaermana, varapuheenjohtaja
Hannu Alanen
Jussi Hietikko
Minna Leppinen
Katja Rinta-Nikkola
Johannes Ujainen
siht. *Tiina Kankaanpää*

Hallintoneuvosto

2019:

Jouko Tuomisto, puheenjohtaja
Antti Iso-Koivisto
Olavi Kandolin
Mari Kiviniemi
Kalevi Kivistö
Leena Muurimäki
Marjo Timonen, varapuheenjohtaja
Erkki Tukiainen
Yrjänä Vuojala
Petri Varsta

Hallitus

2019:

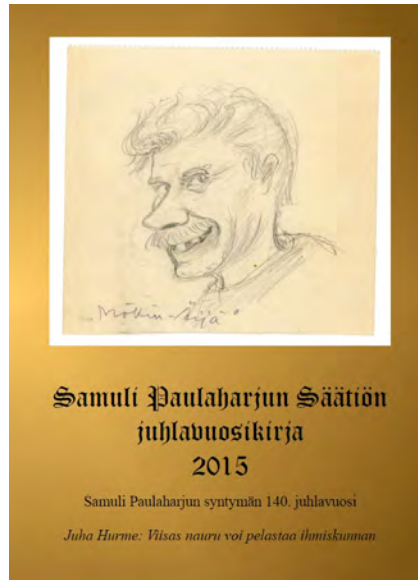
Lauri Rinta-Kanto, puheenjohtaja
Pirkko Paaermana, varapuheenjohtaja
Hannu Alanen
Jussi Hietikko
Minna Leppinen
Katja Rinta-Nikkola
Johannes Ujainen

Säätiön sihteeri: *Tiina Kankaanpää*

Marraskuussa 2018 säätiön hallitus ja valtuuskunta pitivät yhteisen kokouksen Kurikan Wanhalla Asemalla. Vas. Edessä Katja Rinta-Nikkola, Marjo Timonen, Reijo Kiskola, Lauri Rinta-Kanto, Yrjänä Vuojala ja Tiina Kankaanpää, takana vas.: Kalevi Kivistö, Pirkko Paaermana, Petri Varsta, Jouko Tuomisto ja Antti Iso-Koivisto.

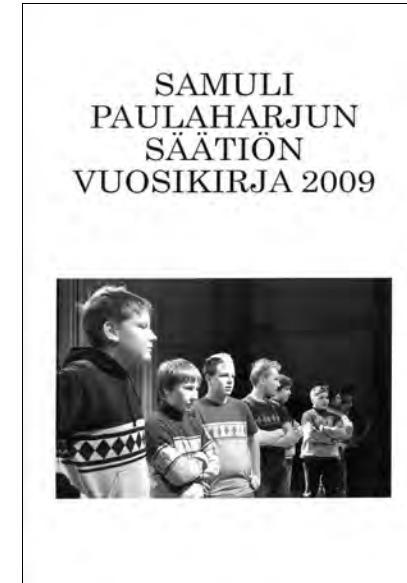
Säätiön julkaisuja

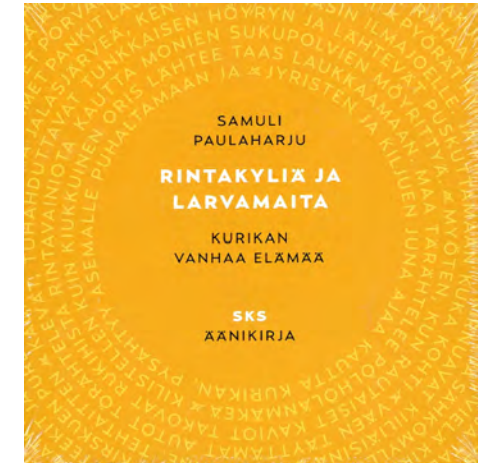
Samuli Paulaharjun Säätiön juhluvuosikirja 2015.

Järvinen, Jari, Nuuja, Ismo, Rantatupa, Heikki, Rinta-Tassi, Osmo & Vilkuna, Janne (toim. Osmo Rinta-Tassi) (2013). Kyröönjoki – Meirän joki. 384 s. ISBN 978-952-93-2728-7.

Samuli Paulaharjun Säätiön vuosikirja 2009. Loppuunmyyty.

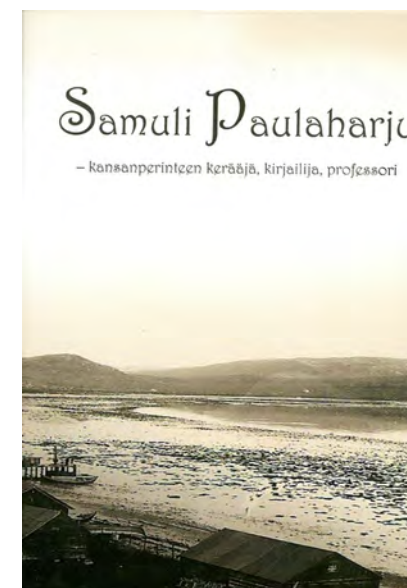
Samuli Paulaharjun Rintakylä ja larvamaita -äänikirja, 2008. Lukijana FT Osmo Rinta-Tassi. Yhteishanke SKS:n kautta. Hinta 30 e, vielä muutamia kappaleita.

Samuli Paulaharjun Säätiön vuosikirja 2013.

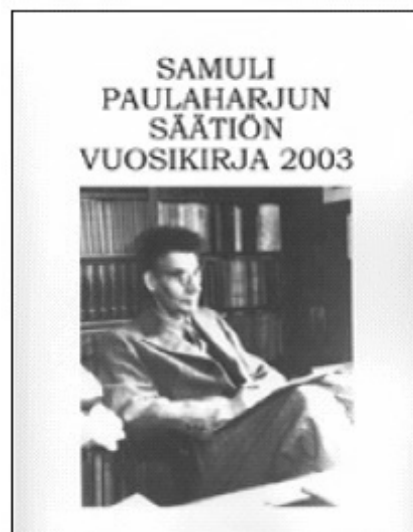
Samuli Paulaharjun Säätiön vuosikirja 2011. Loppuunmyyty.

Samuli Paulaharjun elämästä ja elämäntyöstä kertova multimedia-DVD-tallenne, 2008. Lukijana Pekka Vuorinen. Toteutus IM Nybacka. Ei myynnissä.

Samuli Paulaharjun Säätiön vuosikirja 2006. Loppuunmyyty.

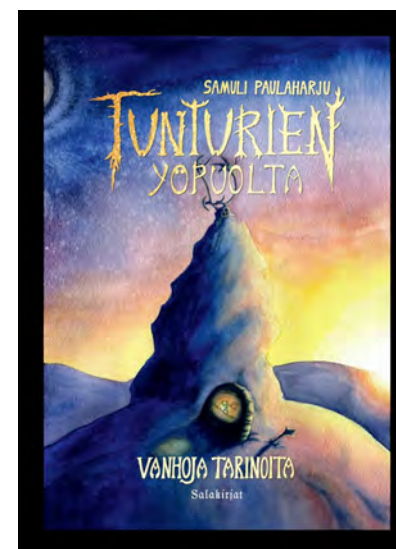

Samuli Paulaharjun Säätiön vuosikirja 2003. Loppuunmyyty.

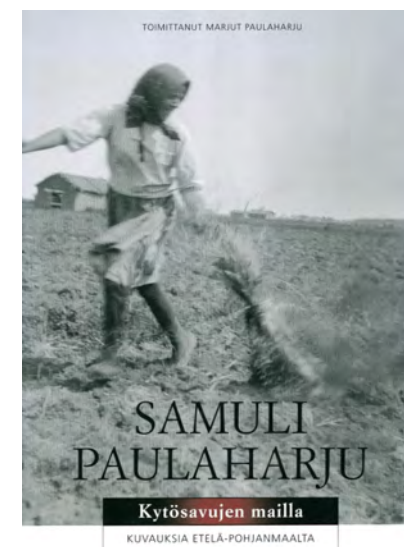
Kaikki vuosikirjat löytyvät pdf-tiedostoina säätiön kotisivulta www.paulaharju.fi/julkaisut.

Kotikori.fi:ssä vielä saatavana Kuhuinaa Kyrönjoessa -vuosikirjaa 2013, Juhlavuosisikirjaa 2015 ja Kyrönjoki – Meirän joki -teosta, jota myynnissä myös Kurikan lähituotepuodissa ja Kurikan Info -kirjakaupassa.

Muita julkaisuja

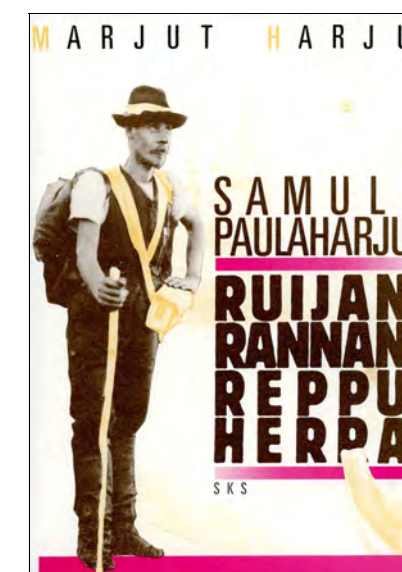
Samuli Paulaharju: Tunturien yöpuolta. Vanhoja tarinoita, 2018. Salakirjat.

Samuli Paulaharju: Kytösavujen mailla. Kuvauksia Etelä-Pohjanmaalta, 2005. WSOY. Toim. Marjut Paulaharju.

Marjut Paulaharju: Monena mies matkalla. Samuli Paulaharjun elämästä, matkoista ja kertojista, 2018. BoD.

Marjut Harju: Samuli Paulaharju, Ruijanrannan Reppuherra, 1989. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Säätiö kiittää

Kurikan kaupunki

Kurikka-lehti

Kurikka-Seura

Marjut Paulaharju

Erkki-Sakari Harju

Pentti Yli-Karjanmaa

Opetusministeriö